

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Učitelství náboženství a katechetika

Využití odkazu zjevení Panny Marie Guadalupské

ve výuce náboženství

Diplomová práce

Autor: Bc. Lucie Němcová

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, Ph.D.

2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s využitím níže uvedené literatury.

V Aši dne

.....

Bc. Lucie Němcová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své diplomové práce paní Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, Ph.D., za její cenné rady, připomínky, ochotu ke konzultacím a pomoc při vedení práce.

Dále chci poděkovat Španělce Jerusalem Gago a Mexičance Cecílii Fernández Cueto za vstřícnost a ochotné poskytnutí potřebných informací i materiálů.

A v neposlední řadě patří velký dík mé rodině a přátelům za podporu, trpělivost a pomoc během studia.

Obsah

ÚVOD	7
1 GUADALUPE	8
1.1 Mexiko	8
1.2 Mexiko City	9
1.3 Kopec Tepeyac	9
1.4 Obyvatelstvo Mexika	10
1.5 Náboženství	10
1.6 Kultura	10
1.7 Gastronomie	11
1.8 Zajímavosti země	11
2 HISTORIE VZNIKU OBRAZU	13
2.1 El Nican Mopohua	13
2.2 Obsah díla <i>Zde se vypráví</i>	14
2.2.1 První setkání	14
2.2.2 Druhé setkání	15
2.2.3 Třetí setkání	16
2.2.4 Čtvrté setkání	16
2.2.5 Páté setkání	17
3 CÍRKEV A GUADALUPE	18
3.1 Postoj katolické církve k soukromým zjevením	18
3.2 Postoje církve ke zjevení v Mexiku City	19
4 SYMBOLIKA OBRAZU	22
4.1 Míry obrazu	22
4.2 Barvy obrazu	22

4.3	Název obrazu.....	23
4.4	Umístění obrazu	23
4.5	Jednotlivé symboly obrazu.....	24
4.5.1	Mraky.....	25
4.5.2	Slunce.....	25
4.5.3	Měsíc.....	26
4.5.4	Anděl.....	27
4.5.5	Hlava	28
4.5.6	Vlasy	28
4.5.7	Obličej.....	28
4.5.8	Ústa	29
4.5.9	Brož.....	29
4.5.10	Ruce	29
4.5.11	Stuha	29
4.5.12	Bota.....	30
4.5.13	Plášť	30
4.5.14	Šaty	30
4.6	Význam obrazu	31
4.7	Fotografie obrazu	32
5	ZAJÍMAVOSTI OBRAZU.....	33
5.1	Souhvězdí na plášti	33
5.2	Výzkum očí.....	34
5.3	Materiál tilmy.....	34
5.4	Zkoumání obrazu z uměleckého hlediska.....	35
5.5	Poškození obrazu kyselinou.....	36
5.6	Výbuch nálože.....	36

6	JUAN DIEGO.....	37
6.1	Život světce.....	37
6.2	Blahořečení a svatořečení.....	37
6.3	Atributy a význam.....	38
7	NÁPADY A AKTIVITY DO HODIN NÁBOŽENSKÉ VÝCHOVY.....	39
7.1	První hodina NV.....	39
7.2	Druhá hodina NV.....	42
7.3	Třetí hodina NV.....	44
7.4	Čtvrtá hodina NV.....	46
7.5	Další setkání na téma Guadalupe.....	48
	ZÁVĚR.....	50
	POUŽITÉ ZDROJE.....	51
	Knižní zdroje.....	51
	Elektronické zdroje.....	52
	Seznam zkratk a symbolů.....	57
	PŘÍLOHY.....	58

1 ÚVOD

Tématem této diplomové práce je dějinná událost zjevení Panny Marie v hlavním městě Mexika z roku 1531. Potvrzením této události se stal obraz Matky Boží otištěný na části oděvu prostého indiána Juana Diega. Tento obraz je už necelých 500 let uchovávaný a vystavený k uctívání v místní bazilice. Každoročně přitahuje davy turistů i miliony poutníků, aby se poklonili a děkovali Bohu za Pannu Marii, za obrácení a přijetí křesťanství. Dodnes je Panna Maria uctívána v celé Jižní a Střední Americe, mnohé státy ji pokládají za svou patronku.

Cílem diplomové práce je přispět k osvětě tohoto vzácného obrazu a pokusit se ho dát do povědomí dětem i starším žákům v hodinách náboženství. Žáci mají možnost poznat nejen prvního svatořečeného indiána a jeho příběh, ale také jeho rodnou zemi, mexické zvyky a tradice.

S ohledem na nedostatek materiálů v českém jazyce je dalším záměrem této práce poskytnout učitelům náboženské výchovy podklady a informace o tématu církevně uznaného zjevení Panny Marie Guadalupské v Mexiku a užití jeho odkazu při výchově dětí a mládeže.

1 GUADALUPE

Guadalupe je nejnavštěvovanějším poutním místem na světě. Ročně ho navštíví až 50 milionů poutníků. V roce 2018 během nejvýznamnějšího svátku patronky Mexika doputovalo do hlavní baziliky přes 10 miliónů poutníků¹ z celé Latinské Ameriky. Tato kapitola přináší informace o pozici neopomenutelného poutního místa světa. První část seznamuje nejdříve s hlavním městem Mexika, jeho historií a umístěním na americkém kontinentu. Dále neopomene zmínit geografické podmínky státu Mexiko, gastronomii i kulturní zvyky a tradice země a jejich obyvatel.

1.1 Mexiko

Mexiko je federativní republikou a rozkládá se v jižní části Severní Ameriky. Na severu hraničí s USA a na jihu se dvěma menšími státy, Belize a Guatemalou. Západní část země omývá Tichý oceán, východ pak lemuje Atlantský oceán, přesněji Mexický záliv a Karibské moře. Patří mu nejen několik ostrovů v okolních oceánech, nýbrž i poloostrov Yucatán v Mexickém zálivu a na západě Kalifornský poloostrov.

Mexiko jako takové je pro svou rozlohu 13. největším státem na světě. Reliéf země tvoří pohoří, mesety², pouště, polopouště i bažinaté nížiny s velkými lagunami a sopkami. K těm nejznámějším sopkám se patří například *El Pico de Orizaba* (5 699 m), *El Popocatepetl* (5 452 m) a *El Ixtaccíhuatl* (5 280 m).³ Na území Mexika dochází také často k zemětřesením.

V Mexiku se střídají pouze dvě roční období, a to období sucha a období dešťů. Je to dáno tím, že podnebí je na většině území subtropické, jih země zasahuje mírně do tropického pásu.

---

¹ *Reportan más de 10 millones de visitantes a la Basílica de Guadalupe* [online]. 12. 12. 2018 [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <https://www.elsoldemexico.com.mx/metropoli/cdmx/reportan-mas-de-10-millones-de-visitantes-a-la-basilica-de-guadalupe-2791278.html>

² Meseta je náhorní plošina.

³ BINKOVÁ, Simona a Josef OPATRŇÝ. *77 zajímavostí z Mexika*. Praha: Albatros, 1988, s. 278.

1.2 Mexiko City

Poutní místo Panny Marie Guadalupské se nachází v hlavním městě Mexika, španělsky *Ciudad de México*, a rozkládá se v Mexickém údolí, *Valle de México*.

Původní město Mexiko bylo založeno Aztéky ve 14. století. Podle legendy jim bůh *Huitzilopochtli* nařídil, aby procházeli zemí, dokud nenajdou znamení, kterým měl být orel požírající hada. Tento úkaz spatřili v jednom údolí, tvořeném převážně mokřinami a založili zde město s názvem *Tenochtitlán*. Po objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem v roce 1492 podléhalo území dnešního Mexika útokům kolonizátorů. Na listině dobyvatelů z řad Španělů se významně zapsal Hernán Cortés, pod jeho velením bylo v 16. století původní aztécké město *Tenochtitlán* zničeno a postupně vytvořeno jiné, které prošlo mnoha změnami.

Dalším významným milníkem v historii města se stal rok 1821, kdy bylo uznáno jako hlavní město nezávislého Mexika. Dnes toto město s přilehlou aglomerací čítá 25 milionů a patří mezi největší města na světě.

1.3 Kopec Tepeyac

Počátek guadalupských událostí je spojen s horou jménem *Tepeyac*. Ta se nachází v severní části hlavního města a je součástí kopcovitého terénu přírodního parku *Sierra de Guadalupe*. Zmíněný park je často označován termínem *plíce celého města Mexika*.

Mezi typická zvířata, která lze volně potkat v mexické přírodě jsou různé druhy plazů, ptáků a obojživelníků. Za národní symbol se považuje orel, který je rovněž zobrazen na mexické vlajce.

Nejtypičtější mexickou rostlinou je kaktus. Je jich více jak 100 druhů. Na jihu země se rozkládají také deštné pralesy s tropickou flórou, jako jsou například orchideje či liány.

1.4 Obyvatelstvo Mexika

Podle výsledků posledního sčítání lidu z roku 2017 se Mexiko řadí mezi státy s největším počtem obyvatel a zaujímá 11. místo na světě. Obyvatelstvo je tvořeno převážně indiány (Aztékové, Mayové), potomky původních obyvatel, největší podíl tvoří mesticové⁴ a kreolové⁵. Ve městech žije 73 % obyvatel. V poslední době se Mexičané snaží hojně emigrovat do USA.

Obyvatelé Mexika rádi nosí na hlavách *sombrera*, protože je chrání před prudkými slunečními paprsky. Velmi často nosí *ponča* nebo vesty zhotovené z pestrobarevných materiálů.

1.5 Náboženství

Do 16. století převažoval v zemi polyteismus, původní indiánské obyvatelstvo uctívalo několik bohů a přinášelo jim dokonce i lidské oběti. Po roce 1531 se náboženská situace začala měnit. Předešlé snahy křesťanských misionářů významně podpořil obraz Panny Marie Guadalupské na tilmě indiána. Během 7 let se nechalo pokřtít 9 milionů indiánů a přijali křesťanství. Dnes se převážná část obyvatel hlásí ke katolické víře, tato skupina tvoří přes 90 % populace a Mexiko se tak počítá jako druhá nejvíc katolická země na světě. Zbytek obyvatel patří k protestantům a evangelíkům.

1.6 Kultura

Mexičané jsou lidé veselé povahy, kteří se rádi baví a tancují. Během roku probíhají oslavy k různým příležitostem, jsou to rodinné oslavy zvané *fiesty* a oslavy probíhající v celém městě a jeho okolí, uskutečňované k nějakému výročí či významnému svátku, říká se jim *ferie*.

V žilách mexického obyvatelstva koluje také krev kovbojů. S oblibou organizují *charrerías*, aktivity, během kterých musí zúčastněný závodící předvést svou zručnost a jezdeckou dovednost při krocení koní, vrhání lasem či chytání dobytčete za ocas.

---

⁴ Mestic je příslušník smíšené rasy, která vznikla propojením genů Evropana s domorodým obyvatelům Latinské Ameriky.

⁵ Kreolové, španělsky *criollos*, jsou potomci Španělů, kteří se narodili na území Mexika.

Typickým hudebním tělesem jsou *mariachi*, jedná se o skupinu umělců, kteří jsou oblečeni do tradičního kroje, na hlavách nosí sombrero a hrají většinou na trumpety, kytary a housle. Nepostradatelnou součástí jejich představení je zpěv. Na požádání zamilovaného chlapce hrají večer pod okny jeho dívky písně zvané *serenata*, serenády. Pokud dívka rozsvítí a ukáže se v okně, je to pro chlapce dobré znamení, jestliže však nechá zhasnuto, je jasné, že chlapcovu píseň nepřijala a byl odmítnut.

Mariachi se aktivně účastní oslav svátku Panny Marie Guadalupské, hrají a zpívají písně zvané *mañanitas*. V předvečer svátku, přesně o půlnoci, začíná přehlídka těchto písní v bazilice Panny Marie v Mexiko City a je přenášena prostřednictvím televize po celé zemi. Slavní mexičtí zpěváci přichází zazpívat patronce Mexika a vzdát jí tak svůj hold i díky.

1.7 Gastronomie

V mexické kuchyni se často vaří pokrmy, které obsahují kukuřici, fazole, zeleninu, batáty, různé druhy placek (*tortilla*) plněných masem i zeleninou. Pokrmy jsou doplněny nejrůznějšími omáčkami. Mezi typická jídla patří *tamales* (kuřecí nebo vepřové maso připravované v kukuřičných listech, podávané s omáčkou), *tacos* (placka plněná masem, doplněná omáčkou) a *nachos* (trojúhelníčky z kukuřičného těsta pokryté masem, kečupem anebo sýrem).

Tradičními nápoji jsou káva a horká čokoláda, k alkoholickým produktům patří *tequilla* (pálenka z agáve), *pulque* (kvašený nápoj z agáve) a *mezcal* (destilát z agáve).

1.8 Zajímavosti země

Mexiko je též přezdíváno jako *země kávy*, pěstuje se zde několik jejich druhů. Pěstuje se zde také tabák, cukrová třtina, kukuřice, pšenice, batáty, chili, rajčata a agáve, na jihu pak kakao a vanilka. Nejvíce je v zemi rozšířen chov skotu, oslů, vepřů, koz a koní. Svůj význam má také rybolov.

Za zmínku stojí i přítomnost bource morušového a červce nopálového, kteří jsou důležití pro mexický textilní průmysl (konkrétně pro výrobu hedvábí). Ručně se tkají

vlněné příkrývky zvané *sarapes* a barevné bavlněné šátky *rebozos*, ručně vyšíváné jsou též ubrusy, halenky a šaty.

Mexikem prochází tzv. panamerická dálnice, která propojuje celý americký kontinent, vede z Aljašky až do Argentiny. V horách, převážně v těžko dostupných místech, se mezci a osli používají jako dopravní prostředky, jinak je rozšířena železniční, silniční, letecká i lodní doprava.

Mexiko je členem organizace NAFTA - sdružení volného obchodu mezi členskými státy, kterými jsou spolu s Mexikem ještě USA a Kanada.

Časový rozdíl na většině mexického území je vůči ČR 7 hodin.

2 HISTORIE VZNIKU OBRAZU

Tato kapitola dovoluje nahlédnout do historie vzniku tolik uctívaného obrazu Matky Boží Guadalupské, patronky Mexika a ochránkyně Latinské Ameriky. Níže uvedený dobový text zachycuje *guadalupské události*, jež se odehrály mezi 9. a 12. prosincem roku 1531, dále jejich autora i obsah příběhu o setkání chudého indiána Juana Diega a milé mestické dívky *Morenity*.

2.1 El Nican Mopohua

Původ a vznik tohoto obrazu je zachycen v literárním díle nazvaném *El Nican Mopohua*, což je výraz z indiánské řeči náhuatl⁶ a znamená: *Zde se vypráví*. Dnes není pochyb o tom, že jeho autorem je indián z kmene *tecpaneco*, Antonio Valeriano (1520–1605), který jakožto jedenáctiletý chlapec mohl naslouchat autentickému vyprávění o guadalupských událostech od samotného Juana Diega.⁷ Ve třinácti letech začal studovat na střední škole, první vzdělávací instituci v Americe založené v roce 1533 biskupem Zumárragou, *Colegio de Santa Cruz de Tlatelolco*, kde patřil mezi úspěšné studenty a kromě jiných předmětů vynikal slovem i písmem ve třech jazycích – náhuatl, latině a španělštině. Jeho učiteli byli františkáni Bernardino de Sahagún a Andrés de Olmos. Později se Antonio Valeriano oženil s Isabelou Huanitzin, vykonával funkci guvernéra Azcapotzalca, vyučoval jako profesor na již zmíněné škole, která připravovala domorodé studenty na další univerzitní studia a koncem 16. století sepsal své paměti a svědectví o Juanu Diegovi a jeho setkání s Matkou Boží. Zemřel v roce 1605 a je pochován ve františkánském klášteře v hlavním městě Mexika.

El Nican Mopohua je nejstarší text, který detailně popisuje setkání indiána Juana Diega s dívkou snědé pleti, která se mu představila jako Matka Boží. Byl napsán mezi lety 1545 a 1548, poprvé byl vydán Luisem Lasso de la Vega v roce 1646 pod titulem *Huey Tlamahuizoltica*, později byl několikrát přeložen jak do španělštiny (např. Fernando de Alva Ixtlilxóchitl, 1688), tak do latiny (Augustín de la Rosa, 1886). Mexický historik,

---

⁶ Náhuatl je název pro indiánský jazyk, který je nářečím zejména domorodých obyvatel v centru země

⁷ GONZÁLEZ FERNANDÉZ, Fidel. *Guadalupe: pulso y corazón de un pueblo*. Madrid: Ediciones Encuentro, 2004, s. 251.

filosof a filolog Miguel León-Portilla označuje Nican Mopohua za literární skvost jazyka náhuatl, který je hoděn dát do povědomí celého světa.⁸

Původní ručně psaný originál se nedochoval, nicméně byl nesčetněkrát přepisován, nejstarší přepis je archivován ve Veřejné knihovně v New Yorku a je k dispozici také v digitální podobě (The New York Public Library Astor, Lenox and Tilden Foundations).

Dokument *Zde se vypráví*, má strukturu básně, obsahuje 218 veršů, každé slovo má svůj hlubší význam, spojují se zde prvky historie, filosofie, indiánské mytologie i křesťanství, jinými slovy prolíná se zde mexická kultura domorodého obyvatelstva s kulturou španělských kolonizátorů.

2.2 Obsah díla *Zde se vypráví*

Úvod seznamuje s místem děje a situací v Mexiku, protagonisty, následuje samotný příběh, v němž se celkem pětkrát ukázala Panna Maria, čtyřikrát chudému indiánovi Juanu Diegovi, jedenkrát jeho strýci Juanu Bernardinovi, a nakonec její zvěčněná podoba před místním biskupem Zumarrágou.

Mezi hlavní postavy tohoto příběhu patří tyto:

- La Virgen de Guadalupe – mladá žena, která se představí jako matka opravdového Boha.
- Juan Diego – chudý indián
- Don Fray Juan de Zumárraga – místní biskup, později arcibiskup Mexika 16. století
- Juan Bernardino – strýc Juana Diega

2.2.1 První setkání

V sobotu 9. 12. 1531 šel časně ráno indián Juan Diego na mši svatou a hodinu katechizmu do města Santiago Tlatelolco. Když se přiblížil k úpatí kopce Tepeyac uslyšel krásnou hudbu, která se podobala zpěvu ptáků. Zastavil se a upřel svůj zrak na vrchol kopce, aby si prohlédl ptactvo. Náhle však zpěv ustál a Juan Diego zaslechl hlas, který ho volal: *Juanito, Juane Dieguito*.

---

⁸ LEÓN - PORTILLA, Miguel. *Tonantzin Guadalupe: Pensamiento náhuatl y mensaje cristiano en el "Nican mopohua"*. México: FCE y El Colegio Nacional, 2000, s. 69.

Začal tedy stoupat k vrcholku, odkud se hlas ozýval. Tam uviděl krásnou mladou dívku snědé pleti. Představila se mu jako *Svatá Maria, vždy Panna, Matka pravého Boha* a sdělila mu své přání, aby jí na tomto místě postavili chrám, ve kterém vyslyší prosby a modlitby všech, kdo se k ní budou s důvěrou utíkat, neboť je milosrdnou matkou indiánského národa a všech lidí, kteří na světě žijí, a pak ho poslala za místním biskupem, aby mu vypověděl vše, co viděl a slyšel. Juanovi slíbila, že jeho námahu odmění. Juan se tedy vydal na cestu do Mexika, musel však dlouho čekat, než ho biskup přijal. Jeho vyprávění ani vzkazu od Panny Marie neuvěřil a nevěnoval této záležitosti více pozornosti, pouze přislíbil, že o tom bude přemýšlet.

2.2.2 Druhé setkání

Druhé setkání proběhlo ten samý den, opět na vrcholu hory Tepeyac, během Juanovy cesty domů. Uviděl Pannu Marii a vyprávěl jí o svém nezdaru u otce biskupa. Pak ji poprosil, aby tento úkol svěřila někomu jinému, nejlépe bohaté a vážené osobě, které by v biskupském paláci uvěřili. Panna Maria ho však v jeho poslání ujistila a přikázala mu, aby následujícího dne otce biskupa znovu navštívil a zopakoval mu její vzkaz. Poté Juana povzbudila slovy: *Juane, dítě moje, jsem ti tolik vděčná za tvou poslušnost a tvé úsilí. Přeji si, abys to byl právě ty, kdo se vrátí k otci biskupovi a znovu mu zopakuje můj vzkaz a mé přání.* Po těchto slovech Juan slíbil, že vzkaz vyřídí a pokračoval v cestě domů. V neděli 10. 12. 1531 po mši svaté a po katechezi v městě Tlatelolco, se Juan Diego vydal na cestu do biskupského paláce, kde zopakoval zprávu od Panny Marie. Tentokrát ho otec biskup poslouchal pozorněji než při jejich prvním setkání. Položil mu dokonce i několik otázek, a nakonec ho poprosil o nějaký důkaz - znamení, aby se ujistil, že se skutečně jedná o pravou Královnu nebe.

Juan slíbil, že Pannu Marii o takové znamení požádá. Kromě toho nechal biskup Juana sledovat, aby věděl, kam půjde a s kým bude mluvit. Ti, kteří ho sledovali, neviděli nikoho, s kým by indián mluvil, a navíc se jim ztratil v blízkosti hory Tepeyac. Nepodařilo se jim ho najít, a tak se vrátili na biskupství, kde Juana pomluvili a označili za čaroděje.

2.2.3 Třetí setkání

Mezitím Juan vystoupal na vrchol kopce a setkal se tam s Pannou Marií po třetí. Požádal ji o znamení pro otce biskupa, aby se přesvědčil, že ona je tou pravou Královnou nebe. Matka Boží přislíbila, že důkaz obdrží následujícího dne.

2.2.4 Čtvrté setkání

V pondělí 11. 12. 1531 nemohl Juan Diego jít pro slíbený důkaz, protože jeho strýc Juan Bernardino těžce onemocněl a prosil ho, ať zajde pro kněze, který by ho vyzpovídal, neboť byl přesvědčen, že brzy zemře.

Synovec tedy odešel hledat zpovědníka, chtěl však jít jinou cestou, aby se nepotkal s Paní nebe. Ale v okamžiku, kdy se přiblížil ke kopci, spatřil Pannu Marii, která mu přišla naproti na úpatí kopce Tepeyac. Indián jí vysvětlil, že jde nejdříve najít kněze pro svého nemocného strýce a pak, že hned půjde za otcem biskupem předat její zprávu. Ona mu však odpověděla: *Poslyš, vlož strýce do svého srdce, nejmenší z mých synů, ať není nic, co tě vyleká, nic, co tě zarmoutí, nic, co rozruší tvé srdce. Neměj strach z této nemoci, ani z žádné jiné. Copak nejsem zde já, tvá matka? Copak nejsi pod mou ochranou? Nejsem já pramenem tvé radosti? Copak nejsi skryt pod mým pláštěm, pod mýma sepjatýma rukama? Co ještě potřebuješ? Není nic, co tě má rmoutit ani tě rozrušit. Nedělej si starosti o strýce, protože na tuto nemoc teď nezemře. Bud' si jist, že vše dobře dopadne.*⁹

Tato slova Juana uklidnila a požádal Pannu Marii o důkaz pro otce biskupa. Královna nebe mu řekla, ať vystoupá na vrchol kopce, na místo, kde se obvykle vídali a natrhá tam květiny, které tam najde. Indián moc dobře věděl, že na tomto vrcholku květiny nerostou a už vůbec ne v prosinci.¹⁰ Dorazil tedy na určené místo a spatřil vrchol kopce proměněný v rozkvetlou zahradu, ve které pučely nádherné růže. Natrhal jich tolik, kolik se mu jich vešlo do tilmy¹¹. Pak je šel ukázat Panně Marii, ta je vzala do rukou a vrátila zpět indiánovi do jeho oděvu. Růže, natrhané v prosinci na kamenitém vrcholku, měly být důkazem pro otce biskupa. Po příchodu do biskupského paláce musel Juan dlouho čekat, než ho biskup přijal. Mezitím chtělo několik zvědavých sluhů z paláce

---

⁹ RUTTOVÁ, Lucie. *La Virgen de Guadalupe como símbolo cultural*. Ostrava, 2008. Bakalářská práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, Katedra romanistiky, s. 13, překlad autorky.

¹⁰ Kopec Tepeyac je kamenitý a rostlo tam pouze křoví a kaktusy, navíc v prosinci bývá pokryt ledem.

¹¹ Tilma je zástěra, svrchní část indiánského oděvu, která se obléká přes hlavu.

vidět, co nese a potom si vzít tak krásné a vonící květiny. V okamžiku, kdy je chtěli uchopit, jako by ztratily svůj objem a jevily se jako namalované, vyšité na jeho oděvu. Když se Juan konečně dostal k otci biskupovi, povyprávěl mu vše, co se přihodilo: o nemoci jeho strýce a příslibu jeho uzdravení, pak zopakoval přání Královny nebe a nakonec jako důkaz, že mluví pravdu, rozevřel svou zástěru. Na zem se vysypaly natrhané růže, a navíc se na této části jeho oděvu objevil obraz Panny Marie, Matky Boží. Otec biskup a jeho společníci padli na kolena a indiánovi uvěřili, vzali jeho tilmu a uložili ji v kapli biskupa.

2.2.5 Páté setkání

Před tím, než se Juan vydal na cestu domů, ukázal otci biskupovi místo zjevení a kopec Tepeyac, kde si Panna Maria přála postavit chrám. Po návratu domů našel indián svého strýce zdravého a vylíčil mu vše, co se přihodilo. Jeho strýc Juan Bernardino mu sdělil, že byl uzdraven a že viděl tu stejnou Paní, která ho požádala, aby otci biskupovi vyřídil, že ona je Panna Maria Guadalupská. Později oba navštívili biskupa a informovali ho o těchto událostech.

Biskup Juan de Zumárraga nechal Panně Marii postavit na vrcholku Tepeyac kapli, kde umístili její zázračný obraz. Guadalupské události se rozkřikly po městě a za nedlouho přišli obraz uctít i lidé ze širokého okolí.

3 CÍRKEV A GUADALUPE

Zjevení Matky Boží v Mexiku se řadí do skupiny soukromých zjevení. Církev vždy postupuje s rozvahou a opatrností při zkoumání pravosti či nepravosti zjevení. Ne jinak tomu bylo i v případě mexického indiána v roce 1531. Tato kapitola nejprve všeobecně charakterizuje přístup církve k soukromým zjevením a pak konkrétně zmiňuje jednotlivé události během uznání pravosti guadalupských zjevení a projevy náklonosti z řad místních biskupů, arcibiskupů i papežů v průběhu šesti století.

3.1 Postoj katolické církve k soukromým zjevením

Katechismus katolické církve se v odstavci 67 vyjadřuje k soukromým zjevením takto: *Během staletí docházelo ke zjevením, jež se nazývají „soukromá“. Některá byla uznána církevní autoritou, avšak nepatří k pokladu víry. Jejich úlohou není „vylepšovat“ nebo „doplňovat“ Kristovo definitivní zjevení, nýbrž napomáhat k tomu, aby se z tohoto zjevení v určitém historickém období plněji žilo.*¹²

René Laurentin je toho názoru, že *soukromá zjevení nemohou být kladena na stejnou úroveň jako božské Zjevení pocházející od Krista, zaznamenané v Písmu a předané církevní tradicí. Mohou být pouze jeho připomenutím nebo zvláštním vysvětlením.*¹³ Také Antonino Grasso, italský mariolog z Institutu vyšších náboženských věd v Catanii, vysvětluje, v čem spočívá církevní uznání soukromých zjevení: *Znamená to, že církev se o nich kladně vyslovila nějakým dekretem.*¹⁴ Prakticky to znamená, že církev podle stanovených norem Kongregace pro nauku víry pověří zkoumáním nejdříve místního biskupa a ten ustanoví znaleckou komisi pro přezkoumání případu. Dalším orgánem, který se zabývá pravostí či nepravostí zjevení je biskupská konference a pak Svatý stolec.

---

¹² *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6, s. 35.

¹³ *O soukromých zjeveních* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/Knihovna/3-Marianska-zjeveni-Rene-Laurentin.html>.

¹⁴ RADIO VATICANA. *Kolik mariánských zjevení uznala církev?* [online]. 15. 8. 2015 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=22256>.

Existují tři druhy možného církevního rozhodnutí:

- záporné (*constat de non supernaturalitate*) - zjevení nemá nadpřirozenou povahu;
- vyčkávací (*non constat de supernaturalitate*);
- kladné (*constat de supernaturalitate*) - církevní uznání nadpřirozené povahy zjevení.

3.2 Postoje církve ke zjevení v Mexiku City

Církevnímu uznání pravosti zjevení Panny Marie Guadalupské prostému indiánovi se odvíjelo v několika krocích a trvalo řadu let. Francouzský mariolog, René Laurentin přisuzuje mariánskému zjevení v Mexiku velký význam a zároveň důležitost pro moderní dobu. Dále komentuje události v zemi, které se odehrály po setkání Juana Diega s Matkou Boží a přinesly neuvěřitelné změny jak v životech chudých a prostých domorodců, tak zároveň i pozitivní přístupy ve společnosti evropských kolonizátorů. Jednalo se mimo jiné o založení latinskoamerické církve, o uvolnění napětí mezi oběma kulturami a vytvoření nové kultury a smíšeného národa.

V roce 1545 zasáhly město Mexiko záplavy a rozšířilo se onemocnění tyfem. Tyto záplavy pominuly až po mnoha modlitbách a voláním o pomoc k Matce Guadalupské. Zachránění obyvatelé města byli přesvědčeni o zázraku a své svědectví poslali do Říma i do Madridu. Avšak na cestě k uznání pravosti zjevení na hoře Tepeyac je několik významných milníků. Jedním z prvních je rok 1557, kdy druhý arcibiskup Mexika Alfonso de Montúfar, potvrzuje pravost zjevení. První snahy o zapsání svátku Panny Marie Guadalupské do církevního liturgického kalendáře přišly z hlavního města Mexika od doktora teologie a kanovníka mexické katedrály, Francisca de Siles, který poslal žádost římské kurii. V roce 1666 započalo první oficiální církevní vyšetřování obrazu a byli jim pověřeni lékaři Luis de Cárdenas Soto, Gerónimo Ortíz a Juan de Melgarejo. Pavel K. Mráček ve své knize potvrzuje, že se jednalo o první výzkum tilmy a další šetření ze strany církve. *Byli vyslechnuti svědci, kteří vše slyšeli z úst lidí, již ještě znali oba indiány. Poté bylo provedeno zkoumání zachovaných dokumentů.*¹⁵ Ačkoli v té době ještě neexistovaly takové vědecké nástroje a postupy, jakými věda disponuje dnes, všichni tři odborníci a jejich týmy spolupracovníků přinesly přesvědčivé závěry. Z hlediska jejich

---

¹⁵ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 45.

zkoumání bylo konstatováno, že *původ obrazu i jeho uchování během následujících let je vědecky nevysvětlitelný*.¹⁶

Na dalším zkoumání se podílela také komise z roku 1723. V roce 1737 došlo k dalším významným událostem, dne 27. 4. 1737 byla Panna Maria pojmenována jako *Naše milá Paní Guadalupská*, stala se hlavní patronkou Mexika a její svátek byl stanoven na 12. 12. jako nezávazná památka. Tento den se stal rovněž státním svátkem. Na její přímluvu byla ukončena epidemie tyfu v Ciudad de México. Papež Benedikt XIV. vydal bulu, která potvrzuje titul *Naše milá paní Guadalupská*, Matka Boží je uctívána jako patronka Mexika a ochránkyně mexického národa. V roce 1824 se uskutečnil Mexický kongres a roku 1895 proběhla první korunovace obrazu papežem Lvem XIII., Panna Maria obdržela titul *Královna*.

Ve 20. století byly Panně Marii uděleny další tituly. V roce 1910 ji na žádost latinskoamerických biskupů jmenoval Pius X. *Patronkou Latinské Ameriky* a jeho nástupce Pius XI. potvrdil v roce 1933 předešlá ustanovení i titulování. Tento stejný papež vzdává Panně Marii Guadalupské hold prostřednictvím rozhlasu u příležitosti oslav 50. výročí korunovace obrazu roku 1945. Později byla Panna Maria opět v rozhlasovém vysílání Pia XII. nazvaná *Císařovnou celé Ameriky* a papežem Janem XXIII. *Matkou obou Amerik*. V roce 1966 daroval papež Pavel VI. milostnému obrazu zlatou růží. Jako vůbec první papež v historii navštívil Jan Pavel II., v roce 1979, národní poutní místo Mexika a v roce 1992 zasvětil Panně Marii Guadalupské kapli v Bazilice svatého Petra v Římě a vyjádřil se o ní jako o *Hvězdě první a nové evangelizace*. Dále tento papež rozšířil v roce 2002 slavení této nezávazné památky na celou církev. *Celému světu tak připomíná trvalý zázrak, který je znamením Božím a posiluje víru slabých*.¹⁷

Papež František má jako Jihoameričan vřelý vztah k Matce Guadalupské, avšak jako papež *zve věřící, aby byli jejími posly a doprovázeli druhé, „utírali slzy“, pomáhali*

---

¹⁶ HERNÁNDEZ ROLDÁN, José de Jesús. Los primeros exámenes científicos del ayate guadalupano. Guadalupe hoy [online]. Puebla, México: Centro de Estudios Guadalupanos de la Universidad Popular Autónoma del Estado de Puebla, 2014, červenec 2014, (9), s. 5 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.revistaguadalupehoy.org/assets/gh9.pdf>, překlad autorky

¹⁷ CHLUMSKÝ, Jan. *Světcí k nám hovoří: Panna Maria Guadalupská* [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4873>.

„věžňům“, odpouštěli „těm, kdo ti ublížili“, těšili smutné, měli trpělivost s ostatními. Tedy praktikovali skutky milosrdenství.¹⁸

Místopředseda Papežské komise pro Latinskou Ameriku, profesor Guzmán Carriquiry Lecour, vysvětluje latinskoamerickou úctu k Panně Marii Guadalupské a sděluje, že *se stala učitelkou inkulturované evangelizace, protože dokázala integrovat všechny domorodé národy a národy mesticů, které se v té době utvářely. Nevystoupila jako Matka konkvistadorů, ani jako pohanská bohyně, které si vždy zakrývaly tvář. Tato krásná mestická paní, oděná všemi symboly toltécké kosmogonie, se představila jako těhotná žena, která novým národům dává svého syna, Vykupitele. Jako svého posla si zvolila chudého domorodce, což se hluboce vrylo do srdce našich národů.¹⁹*

---

¹⁸ MLÉČKA, Ondřej. *Papež František a pohled Panny Marie Guadalupské* [online]. 16. 2. 2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/160316papez-frantisek-a-pohled-panny-marie-guadalupske>.

¹⁹ *Morenita si nehalí tvář* [online]. 11. 12. 2018 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.vaticannews.va/cs/vatikan/news/2018-12/panna-maria-guadalupska-je-matkou-domorodcu.html>.

4 SYMBOLIKA OBRAZU

Obraz Panny Marie, patronky Mexika skrývá mnoho dalších významů, kterých si na první pohled oko Evropana nemusí všimnout a už vůbec v něm nevidí symboly, které jsou Latinoameričanům tak jasné, zvláště potomkům indiánů. Následující kapitola předkládá jednotlivé aspekty a tlumočí řeč náhuatl. Je pozoruhodné, že domorodci „Nového kontinentu“ v něm dokázali číst jako v knize, ačkoli na obraze není ani jedno slovo.

4.1 Míry obrazu

Celková délka obrazu, myšlena jako rozměry plátna, má na délku 170 cm a na šířku 104 cm. Postava mladé ženy, která je na něm vyobrazena měří přibližně 122 cm a její věk je odhadován v rozmezí 18 až 20 roky. Jiné zdroje uvádí 143 cm jako celkovou výšku postavy.

4.2 Barvy obrazu

Na obraze se vyskytují čtyři barvy, které odpovídají zabarvení kosmu, právě těch dní, kdy došlo ke *guadalupským událostem*

- zeleno-modrá => plášť
- růžová => šaty
- bílá => manžety a lem u krku
- černá => měsíc, vlasy, opasek

Je zde patrná i přítomnost čtyř přírodních živlů:

- oheň
- vzduch
- voda
- země

4.3 Název obrazu

Žena se představila v indiánském jazyce náhuatl strýci Juanu Bernardinovi, a to výrazem *Tequatlasopeuh*, který se dá vyložit jako *ta, která rozdrtila hlavu hada*.²⁰ Otec biskup i ostatní španělsky mluvící tomuto výrazu rozuměli jako *Guadalupe*.²¹ Navíc se jim to spojilo se španělským poutním místem Guadalupe, které se nachází v autonomní oblasti Extremadura. Zde se uctívá černá socha Panny Marie, zhotovená z cedrového dřeva. Stala se patronkou mořeplavců, dobyvatelů a je považována za královnu španělsky mluvícího lidu. Takto tedy španělsky mluvící zaměstnanci biskupství přijali zázračnou tilmu a její jméno Guadalupe.

Mexičané dnes Pannu Marii také rádi nazývají:

- *Lupita* – zdobnělina, odvozená ze slova *Guadalupe*
- *Morenita* – v překladu *snědá dívka* (více v podkapitole 4.5.7)
- *Tonatzin* – výraz z řeči náhuatl, znamenající *naše nebeská matka*

4.4 Umístění obrazu

Od svého vzniku byl obraz několikrát přemístován. V průběhu 16. století byl uložen nejdříve v kapli biskupa Zumárragy. Proudící davy poutníků chtěly obraz vidět a pomodlit se před ním. Z důvodu nevyhovujících kapacitních podmínek musel být umístěn do kaple, postavené na úpatí vrcholku Tepeyac, na místě, kde se Juan Diego setkal s Pannou Marií. Zanedlouho se ukázalo, že ani tato kaplička není schopna pojmout zvyšující se zástup věřících. A tak byla mezi lety 1556 až 1622 přestavěna do větších rozměrů a dostala název po druhém biskupovi města Mexika, Donu Alonsu de Montúfar, říkalo se jí *Montúfarova kaple*. Obraz zde byl uchováván po dvacet let. Mezi lety 1640 a 1650 proběhla další výstavba, teď už se jednalo o kostel, indiánova tilma zde byla uložena už od roku 1649.

V polovině roku 1694 dva zámožní muži, Don Ventura de Medina a kapitán Don Pedro Ruiz, navrhli arcibiskupovi Franciscu de Aguilar y Seijas výstavbu nové svatyně. Došlo tedy ke zbourání stávajícího kostela a na stejném místě začala stavba baziliky.

---

²⁰ PIMENTEL, Guadalupe. *Mi niña, dueña de mi corazón*. México: Paulinas, 1998, s. 95, překlad autorky.

²¹ Guadalupe, výraz pocházející z kastilštiny, znamená *řeka světla*.

Základní kámen byl položen 25. 3. 1695 a 1. 5. 1709 byla dokončena. Nicméně po několika letech se tato trojlodní bazilika začala propadat a klesat, ukázalo se, že je to kvůli podmáčeným základům. Začalo se tedy hledat nové architektonicky a stavitelsky vhodné místo pro zbudování většího chrámu. Již zmiňovaná bazilika stále stojí na svém místě a nese titul *Stará bazilika Svaté Marie Guadalupské*.

Milostný obraz Panny Marie Guadalupské se tedy od 12. 12. 1974 nachází nad hlavním oltářem v nové bazilice, *bazilice Naší Paní z Guadalupe*, nedaleko vrchu Tepeyac, v hlavním městě Mexika, v Mexiko City. Jejím architektem je Pedro Ramírez Vásquez. Tato moderní bazilika dokáže pojmout na 10 000 poutníků. Pro návštěvníky, kteří si chtějí obraz prohlédnout je umožněno spatřit ho během jízdy na jednom ze čtyř pojízdných chodníků za oltářem, a to z důvodu stále velkého počtu příchozích Mariiných ctitelů.

4.5 Jednotlivé symboly obrazu

Tato podkapitola se věnuje jednotlivým částem obrazu a jejich významům. Nejdříve se zaměříme na oblaky, měsíc, anděla a pak detailně popíšeme postavu dívky a její oděv. Na obraze můžeme najít jak symboly náboženských zvyků domorodých indiánů, tak tradiční křesťanské symboly a významy. Výklad a chápání tohoto obrazu se dá pojmout ze dvou úhlů pohledů:

- **křesťanské chápání podle španělských duchovních**

Pro křesťanské mnichy znamenala tilma v té době ujištění toho, co už znali. Obsahovala jim známé symboly jako třeba pozici ženy, která se modlí. S radostí přijali pozitivní reakci domorodých obyvatel, uvědomovali si možný pomocný aspekt obrazu v jejich misijním snažení a působení na americkém kontinentu.

- **indiánské vnímání jednotlivých prvků a detailů**

Vzhledem ke gramotnosti místního obyvatelstva se pro ně tento obraz stal piktografickým rukopisem, který dokázali ocenit hned od samotného počátku. Pro indiány je odrazem jejich kultury i jazyka a má hluboký význam.

4.5.1 Mraky

Pro Evropany je žena na obraze osobou, která přichází z nebe. Mraky tvoří pozadí celého obrazu, jejich přítomnost je projevem božství osoby, kterou obklopují. Pro původní Mexičany jsou mraky spojovány s výškou a pozdvihováním ducha.

Dívka tedy přichází z místa, které je všem živým na zemi neznámé. Ona otevírá pokladnici duchovních pokladů, Ona je očima, ušima i ústy toho neviditelného, který se v ní stává viditelným. (Je v požehnaném stavu, více v podkapitole 4.5.11).

4.5.2 Slunce

Slunce zaštiťuje celý obraz. Jsou vidět jen zlaté sluneční paprsky obklopující postavu dívky a utvářející kolem ní „svatozář“ ve tvaru mandle. Celkový počet paprsků je 129 (62 pravá strana, 77 levá strana), představují myšlení a duši. Podle indiánského chápání Slunce podává zprávu *Ona je matkou světla, slunce, dítěte slunce – opravdového boha. Ona sestupuje do centra měsíce, aby se zde narodila, ozářila a dala život.*²²

Slunce je pro Aztéky důležité. Uctívali boha slunce *Huitzilopochtli*, ten se podle indiánské mytologie procházel každý den po nebi, dával život, poskytoval teplo a zajišťoval úrodnou sklizeň. Avšak za svítání požadoval lidskou oběť – srdce, které ho mělo posilovat k nové cestě po nebi, kdy se jim ukazoval. I to je další ze skrytých významů toho, že se Panna Maria ukázala Juanovi za svítání a je obklopena slunečními paprsky.

Aztékové pochopili, že žena obklopená zlatými paprsky, symboly božství, je důležitější než jejich pozemský *vladař* i bůh slunce. Stojí před sluncem a její lidské tělo ho zastíňuje.

Křesťané zde nacházejí spojitost s Bibli, konkrétně Zj 12, 1 *A ukázalo se veliké znamení na nebi: Žena oděná sluncem, s měsícem pod nohama a s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy.*²³

---

²² PIMENTEL, Guadalupe. *Mi niña, dueña de mi corazón*. México: Paulinas, 1998, s. 12, překlad autorky.

²³ *Bible*. Praha: Česká biblická společnost, 2017, s. 1362.

4.5.3 Měsíc

Měsíc má pro indiány sám o sobě význam života, ženské plodnosti a narození. Oba konce černého měsíce směřují nahoru jako znak východu, jenž je v té době nejdůležitější světovou stranou pro domorodé obyvatelstvo. Za povšimnutí stojí i barva měsíce, jež je černá, jedná se o protiklad k slunci a světlu.

Postava Matky Boží stojí právě na srpku tohoto měsíce. Její umístění ve středu srpku není náhodné, jelikož slovo *México* v jazyku náhuatl *Metz-xic-co* znamená *ve středu* neboli *uprostřed*. Její nohy se dotýkají měsíce, zatímco její levá noha je lehce ohnutá a v popředí, tedy ve fázi kroku (pro indiány v tanečním kroku), a levá je ukrytá pod záhybem jejích šatů.

Postavení ženy chce tedy říci, že ona stojí v centru Mexika, žehná celé zemi a potvrzuje svou pozici mezi nimi. Její šlápnutí na srpek měsíce vyjadřuje také významnější postavení v porovnání s Aztéky uctívaným bohem hada *Quetzalcóatl*. Právě jemu do té doby přinášeli Aztékové lidské oběti, aby zmírnili jeho vztek, jednalo se o náboženství strachu. Tedy hlavním poselstvím tohoto znázornění ženy je ujištění, pro domorodé obyvatelstvo Jižní Ameriky, že ona je důležitější než bůh hada a jsou tedy osvobozeni od přinášení lidských obětí. Rovněž zde nacházíme opět spojitost s Biblií, a to v knize Genesis /Gen 3, 15/ *Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtitš patu.*²⁴

Znázornění slunce a měsíce má indiány ujistit o tom, že ona je mocnější a největší ze všech bohů, které doposud uctívali a znali. Nicméně její hlava lehce sklopená na stranu, její oči dívající se dolů a její sepjaté ruce k modlitbě vyjadřují, že ona není žádnou bohyní, není větší než pravý Bůh. Její přítomnost zde má význam přímluvy za nás u všemohoucího Boha. Podle znaků měsíce se v indiánském pojetí jedná o spojení panenství a mateřství zároveň.

Obr. č. 1: Detail měsíce

²⁴ *Bible*. Praha: Česká biblická společnost, 2017, s. 26.

4.5.4 Anděl

Anděl se nachází ve spodní části obrazu, u nohou Matky Boží, a je vyobrazen ve fázi vzletu, stoupá nahoru, jeho křídla jsou roztažená. Pravou rukou drží modro-zelený konec Mariina pláště, jehož pokrytí hvězdami zastupuje vesmír. Růžový konec tuniky jako symbolu země, je uchycen andělovou levou rukou. Zde se tedy jedná o spojení nebe a země.

Křídla anděla jsou nesouměrná, připomínají křídla orla a jsou na nich rozpoznatelné tři barvy: červená, bílá, modro-zelená. Vysvětlení barev má hned několik významů, jedním z nich je přirovnání ke čtyřem živlům a druhé, i se zřetelem na černý měsíc, ke čtyřem světovým stranám.²⁵ Znaky anděla opět naznačují zmínky z Písma svatého /IZ 40, 31/ *Ale ti, kdo skládají naději v Hospodina, nabývají nové síly, vznášejí se jak orlové, běží bez únavy, jdou bez umdlení.*²⁶

Nacházíme zde opět dva významy. Pro indiány jsou barvy na křídlech anděla podobné barvám vzácného druhu mexického papouška zvaného *tzinitzcan*²⁷, o kterém mimo jiné vypráví výše zmíněné dílo *Nican Mopohua* jako o jednom z ptáků, které Juan Diego slyšel zpívat během setkání s Pannou Marií na vrchu Tepeyac.

Přítomnost anděla naznačuje nebeský původ ženy z tilmy. Existuje však několik teorií, které objasňují postavu anděla. Jedna z teorií tvrdí, že se jedná o anděla strážného, který opatruje mexický národ. Jiná z teorií má za to, že se jedná o archanděla Gabriela nebo Michaela, jiní tvrdí, že tento anděl zastupuje hierarchii andělů.²⁸ Jiné zdroje anděla přirovnávají k aztéckému orlu *cuauhtlatoatzin*, který z indiánského překladu zní jako *ten, který mluví o božských a vzácných věcech.*²⁹

Nabízí se i další pohled, který konstatuje, že andělovu dětskou tvář doplňují výrazné oči a velké uši. Tyto znaky nabádají k tomu, aby člověk viděl, poslouchal a obdivoval. Může se jednat o propojení s Písmem hned u třech evangelistů během úryvku

---

²⁵ *Códice Guadalupano* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: http://morenita.tv/codice_guadalupano, překlad autorky.

²⁶ *Bible*. Praha: Česká biblická společnost, 2017, s. 721.

²⁷ EFRÉN, André. *Nuestra Señora de Guadalupe: reina de México y emperatriz de América (VI)* [online]. 2013 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.preguntasantoral.es/2013/03/virgen-de-guadalupe-mexico-vi/>.

²⁸ Manuel Garibi Tortolero: *Historia popular Guadalupana*, s.13.

²⁹ *Códice Guadalupano* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: http://morenita.tv/codice_guadalupano, překlad autorky.

o Božím království /Mt 19, 13–14, Mk 10, 15 a Lk 18, 17/. Apoštol Lukáš píše *Amen, pravím vám, kdo nepřijme království Boží jako dítě, jistě do něho nevejde.*³⁰

Obr. č. 2: Detail anděla

4.5.5 Hlava

Postava dívky láskyplně sklání hlavu mírně doprava, jako by se dívala směrem k naléhavě prosícím, těm, kteří se k ní utíkají o pomoc.

4.5.6 Vlasy

Volně rozpuštěné, ebenově černé vlasy, rozdělené pěšinkou uprostřed, lemují obličej mladé ženy. Indiáni tím rozumí výraz pro oslavovanou, božskou ženu, která je pannou. Vdané ženy totiž nosily vlasy upravené do copu a po stranách zvednuté do typického tvaru (něco na způsob drdolu).

4.5.7 Obličej

Oválný obličej dívky je podtržen růžovými lícemi, nemá však žádné rysy indiánky ani Španělky. Její pleť je snědá, pokládá se za první osobu označovanou jako *mestic* (více v podkapitole 3.2.7). Tato přátelská a vlídná tvář odráží především lásku, něhu, soucit a milosrdenství. Podle barvy obličeje je nazvaná také výrazem *La Morenita* (snědá dívka), *Madre de todos pueblos* (matka všech národů).

Obr. č. 3: Detail hlavy a obličeje

³⁰ *Bible*. Praha: Česká biblická společnost, 2017, s. 1194.

4.5.8 Ústa

Na pohled je z pozice rtů patrné, že tvoří lehký úsměv, který je shodou okolností podtržen spodní částí rtu, která je otištěna v místě uzlu indiánova oděvu.

4.5.9 Brož

Postava ženy má pouze jeden šperk, a to oválnou brož na krku. Tato brož je zlaté barvy s černým křížkem uprostřed. Je znamením aztécké harmonie kosmu a zároveň znamením utrpení Krista na kříži. Indiáni pochopili, že tato žena přichází ve jménu Krista. Tento kříž totiž nosili také katoličtí misionáři z Evropy.

4.5.10 Ruce

Ruce má sepjaté, což je výraz ustavičné modlitby, navíc je má složené „evropským způsobem“, to je stylem křesťanských kolonizátorů. Pravá ruka je bělejší a tvarem jemnější v porovnání s levou rukou, která je tmavší a plnější. Opět se zde jedná o vyjádření spojení obou odlišných ras, evropské a indiánské.³¹

4.5.11 Stuha

Pás neboli stuha, kterou má nad břichem, prozrazuje těhotenství. Černou stuhu nosily v oblasti břicha i aztécké ženy, které byly v požehnaném stavu. Za zmínku stojí období, kdy se Juan Diego potkal s Paní Nebes. Stalo se to v první polovině prosince, tedy v období adventu, čase, kdy se očekává narození Spasitele.

Obr. č. 4: Detail rukou a stuhy

---

³¹ CAMASCA, Abel. *Conozca el significado de la imagen de la Virgen de Guadalupe* [online]. 2014 [cit. 2019-02-22]. Dostupné z: <https://www.aciprensa.com/noticias/video-conozca-el-significado-de-la-imagen-de-la-virgen-de-guadalupe-84078>.

4.5.12 Bota

Vidět je pouze její pravá bota dotýkající se srpku měsíce. Dle zdrojů je to vyobrazení tanečního kroku. Zajímavostí je, že obuv díky stejné barvě šatů zaniká. Má však stvrzovat přítomnost Matky Boží mezi námi a svým chodidlem má posvěcovat půdu Mexika, důležitý znak pro původní obyvatele.

4.5.13 Plášť

Plášť je modro-zelené barvy, což je dle tradic oblíbená barva bohů a králů, je tedy vzácná. Plášť pokrývá hlavu a sahá až k nohám, celý jeho okraj je lemován zlatou barvou. Dále je pokryt celkem 46 hvězdami, které jsou rozděleny na pravou část s 22 hvězdami a levou část pláště s 24 hvězdami.

Význam tohoto vyobrazení má tlumočit, že majitelka pláště je mocnější než všechny hvězdy na nebi, mocnější než hvězdy, kterým se Aztékové klaněli jako bohům.

Indiánské obyvatelstvo pochopilo až později, že hvězdy na nebi jsou dílem opravdového Boha a jsou stvořeny pro lidi, aby se mohli v noci lépe orientovat.

4.5.14 Šaty

Rovněž barvy oblečení Panny Marie patří vznešeným božstvům a králům. Bledě červená až narůžovělá znamená pro indiány prolitou krev během dobývání země. Další význam barvy je přirovnáván k ranní obloze za svítání, opět spojitost s časem setkání vzácné paní s indiánem. Bílý lem kolem krku a rukou vyjadřuje, že se mladá dívka stane brzy matkou. Šaty, španělsky nazývané *tunika*³², představují zemi (půda) a ozdoby na šatech zase hory a vodu. Dalším dekoračním znakem jsou *arabesky*³³, které mají pro Aztéky význam ráje. Šaty jsou zdobeny různorodými květinami. André Efrén je určil jako magnolie, jasmíny a slunečnice, dohromady tyto květiny zastupují „božský jazyk“.³⁴ Pupeny květin, stejně jako květy, jsou lemovány zlatou barvou. V oblasti břicha si lze povšimnout jednoduché květiny se čtyřmi okvětními lístky. Pro aztécky mluvící lid je

---

³² Tunika je delší košile volnějšího střihu, s dlouhým či krátkým rukávem, která se nosila jako svrchní oděv doma nebo při práci. Nosili ji muži i ženy. Převzato z: <http://cojeto.superia.cz/ruzne/tunika.php> dostupné k: [2019-03-09].

³³ Arabeska je plošný dekorativní prvek, složený z rostlinných motivů (listí, šlahouny rostlin). Převzato z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Arabeska_\(architektura\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Arabeska_(architektura)) dostupné k: [2019-03-08].

³⁴ EFRÉN, André. *Nuestra Señora de Guadalupe: reina de México y emperatriz de América (VI)* [online]. 2013 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.preguntasantoral.es/2013/03/virgen-de-guadalupe-mexico-vi/>.

významným znakem nazývaným *Nahui Ollin*, představuje čtyři roční období a označuje také místo, kde se nachází Ježíš – v matčině lůně. Mráček toto místo popisuje také jako *čtyřlístý jasmínový květ, který říká, pozor, v mém lůně je pravý Bůh!*³⁵

Ve staré kultuře indiánů byly slunce, měsíc a hvězdy neustálými nepřáteli. Nicméně přítomnost květu jasmínu spojuje nebe a zemi, stejně jako usmiřuje všechny zmíněné rivaly.

4.6 Význam obrazu

Obraz Panny Marie Guadalupské byl pro původní obyvatele Mexika natolik významný, že pocítili zproštění od úcty nepravým bohům. Z obrazu pochopili, že všichni bohové, které do té doby uctívali, jsou služebníky Matky opravdového Boha. Uhasili ohně na oltářích nepravých bohů a už více nebylo slyšet signálu zvaného *teponaxtle*, který svolával k obětování lidí.

Nejen indiány, ale i dnešním smíšeným obyvatelstvem Mexika je Maria uctívána, a dokonce titulována jako *Císařovna Mexika*, a to díky výše uvedeným znakům, symbolům i královské barvě jejího pláště.

Panna Maria Guadalupská se svým dětem představuje jako Matka Stvořitelova. Přichází, aby se stejnou mateřskou láskou poskytla útočiště všem – indiánům i Španělům. Maria přišla ve jménu Ježíše.

Jeden z největších expertů na Guadalupské zjevení Panny Marie v Mexiku, P. Eduardo Chávez řekl v rozhovoru pro ACI Prensa: *Pro náš svět v tomto čase je velmi důležité to, co Panna Maria přináší celému světu skrz guadalupské události, a to je harmonie, mír, spravedlnost, jedním slovem: Ježíš Kristus, Náš Pán.*³⁶ A hned dodává, že *Svatá Maria přichází k člověku, který má v srdci násilí, k zrádci, kriminálníkovi, který*

---

³⁵ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 40.

³⁶ RAMOS, David. ¿Cuál es el mensaje de la Virgen de Guadalupe para el mundo actual?. *Ací Prensa* [online]. ACI Prensa, 9. 12. 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.aciprensa.com/noticias/cual-es-el-mensaje-de-la-virgen-de-guadalupe-para-el-mundo-actual-31155>, překlad autorky.

ničí sebe a lidské bytosti ve světě, a ona jim přináší Ježíše Krista, aby je uzdravil a zachránil.³⁷

4.7 Fotografie obrazu

Obr. č. 5: Celková fotografie obrazu

³⁷ RAMOS, David. ¿Cuál es el mensaje de la Virgen de Guadalupe para el mundo actual?. *Ací Prensa* [online]. ACI Prensa, 9. 12. 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.aciprensa.com/noticias/cual-es-el-mensaje-de-la-virgen-de-guadalupe-para-el-mundo-actual-31155>, překlad autorky.

5 ZAJÍMAVOSTI OBRAZU

Obraz na tilmě mexického indiána vzbudil zájem nejen u poutníků a turistů, ale také u řady vědců a lékařů. Existuje několik více či méně uvěřitelných příhod, které se s tímto vzácným obrazem Matky Boží spojují. Mnohým se připisuje titul „zázrak“, avšak účelem této kapitoly není zabývat se nějakými senzacemi, ale přiblížit vědecké studie obrazu a zároveň fakty podložené zajímavé události a důkazy. Mexická tilma byla v průběhu čtyř století podrobena mnoha vědeckým výzkumům. Výsledky studií a výzkumů konstatovaly, že se jedná o ustavičný zázrak.

5.1 Souhvězdí na plášti

Hvězdy na Mariině plášti tvoří souhvězdí, dokázaly to vědecké výzkumy z let 1981 (Mexiko, Mario Rojas Sánchez, Juan Homéro Hernández Illescas)³⁸ a 1982. Tyto výzkumy potvrdily, že souhvězdí přesně odpovídá zimní pozici hvězd v roce 1531. Zmiňuje se o tom jak Mráček,³⁹ tak i Gutierrez Pimentel.⁴⁰

Hvězdy na plášti přesně odpovídají konfiguraci a pozici na mexickém nebi právě v tomto roce. Jsou vidět konstalace hvězd na nebi ve chvíli před rozedněním, domnívají se, že přesně v čase, kdy Juan Diego rozprostřel svou zástěru před biskupem Zumárragou. Na plášti jsou jasně rozeznatelné zmenšeniny hlavních hvězd zimní oblohy. Východ je situován v horní části tilmy a západ pak v té spodní. Jak už bylo zmíněno v podkapitole 4.5.13, plášť je rozevřený a představuje nebe.

Na pravé části z našeho úhlu pohledu (Mariina levá část pláště) jsou vidět tyto konstalace jižní oblohy. Jmenujeme pouze více známé souhvězdí - Váhy, Štír, Vlk, Jižní kříž, Kentaur. Souhvězdí severní polokoule lze najít na levé straně pláště. Patří mezi ně například Býk, Velká medvědice, Vlasy Bereniky, Drak.

---

³⁸ OJEDA, Fernando. *Descubriendo a Nuestra Señora de Guadalupe* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://guadalupepanama.com/wp-content/uploads/2017/06/DescubriendoNSG.pdf>.

³⁹ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 40–41.

⁴⁰ GUTIERREZ PIMENTEL, Guadalupe. *Mi niña, dueña de mi corazón*. México: Paulinas, 1998, s. 197–198.

5.2 Výzkum očí

Oči mladé dívky na obraze byly podrobeny vědeckému zkoumání, a to z řad oftalmologů a fotografů. V roce 1929 pořídil oficiální fotograf staré baziliky Alfonso Marcué González první fotografii obrazu na tilmě a při mnohonásobném zvětšení objevil v oku Panny Marie něco, co se zrcadlilo jako mužská tvář.⁴¹ Jednalo se o pravé oko. Detailnímu zkoumání očí se věnoval Carlos Salinas Chávez. Jeho přínosem bylo objevení obrysu vousaté tváře v rohovce očí dívky z tilmy. Podrobněji se analýze obou očí věnoval také oftalmolog Rafael Torrija Lavoignet a Javier Torroella Bueno.

Dalším výzkumem očí se zabýval José Aste Tönsmann z Peru. Zaměřil se na zřítelnice očí a díky počítačové technice z roku 1979 se mu podařilo zvětšit detail zřítelnice 2 500krát. Jeho zkoumání přineslo nové objevy. V očích ženy, které jsou velké přibližně 7–8 mm, se odráží celkem 13 různých postav. Je zachycena scéna, v níž indián Juan Diego ukazuje biskupovi svou rozevřenou zástěru s růžemi. Určené jsou i zbývající osoby, pravděpodobně překladatel Juan Gonzales, celá postava muže sedícího na zemi (indián), postava snědé ženy s výrazem údivu, postava vousatého muže evropských rysů, skupina dalších přihlížejících, domnívá se, že jde o rodinu s dětmi. Tönsmann konstatoval, že *je nemožné namalovat tuto scénu a všechny osoby tak malých rozměrů a detailů na tak drsný materiál, ze kterého tilma je.*⁴² Podle Mráčka je Tönsmann přesvědčen o tom, že *v očích obrazu jsou ještě další záhady, k jejichž vyhodnocení nemáme zatím dost pokročilé metody, a tak jejich dekódování čeká na budoucnost.*⁴³

5.3 Materiál tilmy

Tilma, jakožto část indiánského oděvu, byla vyráběna z vláken agáve. Je prokázáno, že tento materiál nevydrží více jak 20 let. Po 20 letech se rozpadá. V průběhu století zkoušeli vytvořit repliku obrazu namalovanou na tilmě. Látka vyrobená z agáve nevydržela více jak 10 let. Je pozoruhodné, že ačkoli byl originál v prvních 116 letech vystavován bez jakéhokoli ochranného doplňku, nedošlo k jeho žádnému poškození,

---

⁴¹ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 50.

⁴² JEUSS. *La Ciencia y el misterio de la Virgen de Guadalupe* [online]. 15. 3. 2008 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.taringa.net/+info/la-ciencia-y-el-misterio-de-la-virgen-de-guadalupe_huaf0.

⁴³ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 55.

i přesto, že se ho věřící a poutníci často dotýkali. Za nevysvětlitelné se pokládá fakt, že materiál tohoto oděvu se ani po necelých 500 letech ještě nerozložil.

Na příkaz biskupa hlavního města Mexika byla z obrazu odebrána tři vlákna agáve za účelem vědeckých výzkumů. Dvě z nich, červené a žluté, odvezl do Německa v roce 1936 německý profesor Fritz Hahn, který žil v Mexiku. Zkoumání těchto vláken se ujal chemik židovského původu, Richard Kühn, pozdější držitel Nobelovy ceny za chemii z roku 1938, a výzkumný pracovník *Institutu císaře Wilhelma v Heidelbergu*. Závěrem své analýzy konstatoval: *obě dvě zkoumaná vlákna neobsahují žádné rostlinné, živočišné či minerální barvivo ani žádné ze 111 známých prvků.*⁴⁴ Výsledkem tohoto výzkumu bylo, že barvy na mexické tilmě jsou neznámého původu.

5.4 Zkoumání obrazu z uměleckého hlediska

V roce 1751 byl obraz zkoumán speciální uměleckou komisí. Mezi jejími členy byli mimo jiné přítomni i přední mexičtí malíři jako Miguel Cabrera a José Ibarra. Výsledky zkoumání přinesly poznatky o tom, že nikde nejsou patrné žádné tahy štětcem. Přesto byly na tilmě rozpoznány čtyři malířské techniky provedení, nicméně nerealizovatelné v jeden čas. Dalším zjištěním bylo, že při pohledu na obraz zezadu nejsou vidět žádné barvy. Malíři závěrem konstatovali, že by nebyli schopni umíchat takové barvy a ani provést tak maličké detaily portrétu. Provedení obrazu Panny Marie označila umělecká komise za nevysvětlitelnou malbu, složenou z neznámých látek na zemi.

Další umělecké studie proběhly v roce 1946 (Garibi Tortolero) a 1979 (Phillip Serna Callahan, Jody Brant Smith, USA) za užití nových modernějších technologií. Nicméně potvrdily předešlé poznatky a dodaly, že *obraz nemohl být vytvořen lidskou rukou.*⁴⁵

---

⁴⁴ PIMENTEL, Guadalupe. *Mi niña, dueña de mi corazón*. México: Paulinas, 1998, s. 177, překlad autorky.

⁴⁵ SCHMIDT, Oscar. La tilma de Juan Diego: La conservación de casi 500 años de la tilma original es un verdadero fenómeno inexplicable [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.es.catholic.net/op/articulos/1169/cat/119/la-tilma-de-juan-diego.html#modal>.

5.5 Poškození obrazu kyselinou

Obraz je uložen v rámu, který má tři části:

- bronzová – šíře 36 cm
- stříbrná – šíře 12 cm
- zlatá – šíře 12 cm

Obr. č. 6: Detail pravého rohu obrazu

Během restaurování a čištění rámu obrazu v roce 1791 se nešťastnou náhodou vylila kyselina a poškodila pravou horní část obrazu. V průběhu 30 dnů skvrny zmizely samy, bez jakéhokoli zásahu lidské ruky. Dle jiných zdrojů došlo k této události již v roce 1785 a na obraze jsou dodnes pozorovatelné stopy po kyselině.⁴⁶

5.6 Výbuch nálože

Další událostí, která milostný obraz ohrozila, byl výbuch nálože v jeho bezprostřední blízkosti. K explozi došlo 14. 11. 1921 v dopoledních hodinách, zdroje uvádí přesný čas 10:30.⁴⁷ Mladý muž přinesl do baziliky jako dar Panně Marii kytici květin a položil ji k jejím nohám, tedy pod její obraz umístěný nad hlavním oltářem, dnes již staré baziliky. Brzy na to nálož s dynamitem explodovala a byly poškozeny květiny, svícny a schody oltáře. Dokonce byla poničena mramorová podlaha v místě výbuchu a okna baziliky. Je neuvěřitelné, že ani tento incident obraz nezasáhl a zůstal nedotčen včetně jeho ochranného skla. Hmatatelným důkazem této události se stal bronzový kříž, který se však během výbuchu ohnul o 20 stupňů⁴⁸ a následně dostal název *El Cristo del Atentado*.⁴⁹ Je možné si ho prohlédnout v nové bazilice Panny Marie Guadalupské v hlavním městě Mexiko City, kde je vystaven.

---

⁴⁶ Mitos. *Instituto superior de estudios guadalupanos* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://morenita.tv/mitos>.

⁴⁷ FABILA, Cynthia. *La historia del Cristo del atentado en la Basílica de Guadalupe* [online]. 12. 3. 2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://desdelafe.mx/virgen-de-guadalupe/historia-cristo-del-atentado/>.

⁴⁸ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 48.

⁴⁹ FABILA, Cynthia. *La historia del Cristo del atentado en la Basílica de Guadalupe* [online]. 12. 3. 2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://desdelafe.mx/virgen-de-guadalupe/historia-cristo-del-atentado/>.

6 JUAN DIEGO

V následující části je představen život prvního indiánského světce. Dále jsou zmíněny důvody procesu jeho blahorečení a svatořečení. Závěr kapitoly seznamuje s jeho atributy.

6.1 Život světce

Tento muž Guadalupského příběhu se narodil kolem roku 1474 ve vesnici Cuauhtitlán, tehdejší království Texcoco. Patřil do indiánského kmene chichimeca a dostal jméno *Cuauhtlatoatzin*, což v indiánském nářečí znamená *ten, který mluví jako orel* či *orel, který mluví*. Aztécké obyvatelstvo bylo v té době rozděleno do třech rozdílných společenských vrstev, na urozené, obchodníky a zbylý vesnický lid. Cuauhtlatoatzin patřil do té nejnižší společenské třídy, věnoval se především zemědělství, konkrétně pěstování kukuřice, fazolí a chili. Oženil se s dívkou jménem *Malintzin*. V roce 1524 se nechal spolu se svou ženou pokřtít od jednoho z prvních františkánských misionářů Toribia de Benavente, kterého si indiáni vážili a ctili pro jeho život v chudobě. Byl jimi přezdíván *Motolinía*, což se dá přeložit jako *chudý dobrovolník*. Oba manželé přijali po svátosti křtu nová jména, muž jméno Juan Diego a žena María Lucía. Neměli žádné děti, bohužel María Lucía zemřela v roce 1529. Po smrti své ženy se Juan Diego přestěhoval do vesnice Tulpetlac ke svému strýci Juanu Bernardinovi. Když mu bylo 57 let, zjevila se mu Panna Maria na úpatí hory Tepeyac. Toto setkání mu změnilo život. Mezi lety 1531 a 1548 žil ve skromné místnosti první kaple, kde byl obraz Panny Guadalupské umístěn. S ochotou a věrností vyprávěl příchozím o svém nezapomenutelném zážitku s Morenitou. Zemřel v roce 1548, ve věku 74 let, v městě Mexiku.

6.2 Blahorečení a svatořečení

Juan Diego vynikal nejen jako dobrý křesťan, ale také svými vlastnostmi jako je pokora, skromnost, citlivost, laskavost, ochota, odvaha a šlechetnost. Na jeho počest byla umístěna velká socha v zahradách Guadalupské baziliky, později v roce 1963 byla další socha velkých rozměrů umístěna v jeho rodném městě, vedle domu, kde žil se svou

manželkou. V roce 1981 proběhly oslavy 450. výročí zjevení Panny Marie v Mexiku a začal proces blahorečení Juana Diega. *Významným zázrakem pro beatifikační proces byla náhlá změna života drogově závislého Juana José Silva Barragána, tři dny po zranění, které bylo neslučitelné se životem. K dokonalému uzdravení došlo na jednotce intenzivní péče v Durango Mexico City, po prosbách k Juanu Diegovi.*⁵⁰

V neděli 6. května 1990 byl Juan Diego beatifikován papežem Janem Pavlem II., během jeho druhé návštěvy Mexika. Celá slavnost se konala v guadalupské bazilice v hlavním městě Mexika. Později, 31. července 2002, byl tento indián prohlášen za svatého, opět Janem Pavlem II. Jeho svátek se slaví 9. prosince, světec se řadí mezi první z indiánských.

6.3 Atributy a význam

Mezi atributy tohoto světce patří květiny a plášť s obrazem Panny Marie. Je patronem Mexika a Latinské Ameriky. Nejen manželé a trpící ho mohou vzývat a prosit o pomoc. Jeho neúnavné evangelizační dílo přispělo k mnoha konverzím aztéckého obyvatelstva a jistě se podepsalo na nemalém počtu nově pokřtěných po roce 1531 v zemích Latinské Ameriky. *Za sedm let po jejím zjevení prakticky celé Mexiko, na 9 milionů lidí, nejen Aztéků, ale i ostatních indiánů, přistoupilo naprosto dobrovolně a spontánně ke křesťanství.*⁵¹ Život tohoto světce lze pokládat za dobrý příklad života křesťana, svědčí o tom, že Bůh má rád každého člověka, a to bez ohledu na barvu pleti, rasu či vlastnosti. Stal se symbolem poselství míru, lásky a jednoty národů a kultur. Juan Diego je jistě právem označován za *nejlepšího evangelizátora Latinské Ameriky*,⁵² dokonce se stal jedním z osmi patronů SDM 2019 v Panamě.⁵³

---

⁵⁰ CHLUMSKÝ, Jan. *Biografía de Juan Diego Cuauhtlatoatzin* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4869>.

⁵¹ MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016, s. 38.

⁵² CONOZCAMOS NUESTRA FE CATÓLICA: *Juan Diego, Un Santo Mexicano* [online]. (56) [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.laverdadcatolica.org/F56.htm>, překlad autorky.

⁵³ BLAJDOVÁ, Radka. *Kdo jsou svatí patroni SDM v Panamě?: Téma: Světový den mládeže* [online]. 25. 1. 2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/190123kdo-jsou-svati-patroni-sdm-v-paname>.

7 NÁPADY A AKTIVITY DO HODIN NÁBOŽENSKÉ VÝCHOVY

Tato kapitola nabízí nástin vyučovacích hodin věnovaných reáliím Mexika. Další hodiny jsou věnovány Juanu Diegu, prvnímu svatořečenému indiánovi a události zjevení Panny Marie Guadalupské. Aktivity v hodinách jsou koncipovány tak, aby zaujaly i žáky z nepraktikujících rodin. Všichni se tak mohou dozvědět užitečné informace o Mexiku a jeho zvyklostech. Přílohy diplomové práce obsahují další ukázky materiálů použitelných v hodinách náboženské výchovy (omalovánky, křížovka, osmisměrka, spojovačka a další).

7.1 První hodina NV

První setkání je věnováno reáliím hlavního města Mexika. Žákům jsou představeny základní údaje o zemi, hlavním městě, geografii a kultuře Mexika. Žáci si pak mohou sami vytvořit vlajku Mexika. Hlavním cílem hodiny je uvědomění si přírody jako Božího daru, ať už je jakkoli rozmanitá.

Tematický blok: Guadalupe

Téma hodiny: reálie státu Mexiko

Cíl hodiny:

I. stupeň ZŠ:

- žák vyjmenuje barvy mexické vlajky;
- žák popíše části mexického oblečení;
- žák umí pojmenovat obyvatele Mexika;
- žák definuje typickou mexickou rostlinu.

II. stupeň ZŠ:

- žák definuje hlavní charakteristické znaky státu Mexiko;
- žák interpretuje význam barev na vlajce;
- žák vyjmenuje typické znaky mexické kultury;
- žák dokáže vysvětlit pojem pohanství;

- žák dokáže vysvětlit pojem polyteismus.

Průběh hodiny:

Setkání začne uvítáním a modlitbou, může ji podpořit rozžehnutá svíce. Následuje prostor pro krátké sdílení o tom, co žáci v uplynulém týdnu prožili. Učitel dále pokračuje slovy: *téma dnešní hodiny nám pomůže odhalit skrytý obrázek na tabuli*, aktivita na interaktivní tabuli, žáci postupně odkrývají políčka a hádají, jaký je skrytý obrázek. Odhalí vlajku Mexika. Učitel si nasadí sombrero a táže se, zda ví, jaké zemi vlajka patří, kde se země nachází, zda už ji někdo navštívil apod. *Jak to v Mexiku vypadá?*

Společně napíši stávající vědomosti v heslech na tabuli a nové poznatky o zemi se dozví prostřednictvím PowerPoint prezentace připravené učitelem. Je představen stát Mexiko, jeho hlavní město, základní údaje, geografie, demografie a kultura. Také je připravena ukázka vystoupení folklórní skupiny *marachi*. Učitel může použít tyto informace o Mexiku:

- Oficiální název: Estados Unidos Mexicanos (*Spojené státy mexické*)
- Administrativní rozdělení země: 32 států (31 států + 1 Distrito Federal)
- Hlavní město: Ciudad de México
- Rozloha: 1 967 183 km²
- Hlava státu: prezident Andrés Manuel López Obrador (od 1. 12. 2018)
- Úřední jazyk: španělština, existuje však na 68 různých indiánských nářečí
- Měna: mexické peso

Po zhlédnutí prezentace proběhne prověření porozumění prezentace prostřednictvím otázek ze strany učitele. *Kde se nachází země Mexiko? Mají tam čtyři roční období jako my v ČR? Jakým jazykem se v Mexiku mluví? Jaká je typická mexická rostlina? S jakými zvířaty byste se mohli v Mexiku setkat? Mají tam prezidenta, jako máme my v ČR? Co můžeme najít v Mexiku a u nás ne? Jak se Mexičané oblékají? Co rádi jedí? Jaký je proslulý mexický nápoj? Z čeho se vyrábí? K jakému českému produktu bys ho přirovnal?*

Starším žákům je potřeba vysvětlit nové pojmy jako je *pohanství* a *polyteismus*. Po diskusi společně zapíšou na druhou stranu tabule nové zajímavosti, které se dozvěděli.

Žákům je dán prostor si napsat či namalovat do sešitu, co mexického je zaujalo. Učitel může žákům předem připravit obrázky s mexickou tematikou, viz přílohy diplomové práce. Jako příklad uvádíme aktivitu zaměřenou na zhotovení mexické vlajky a vysvětlení její symboliky a významu znaku.

Příklad aktivity zaměřené na mexickou vlajku a její legendu

Vlajku Mexika tvoří zelenobíločervený obdélník. V prostředním bílém pruhu je státní znak, inspirovaný mexickou přírodou a bájemi původních obyvatel země.⁵⁴ Znak tvoří kaktus, orel a had. Orel, který požívá hada, má znázorňovat znamení z aztécké legendy o založení hlavního města.

Symboliky barev:

- zelená – naděje a nezávislost na Španělsku
- bílá – katolické náboženství a jednota všech Mexičanů
- červená – prolitá krev všech hrdinů, kteří bojovali za svobodu a nezávislost Mexika

Závěrem hodiny je nepostradatelné poukázat na rozmanitost přírody, kterou Bůh stvořil. Připomenout si krásu přírody jako dar. Poukázat na vztah člověka k přírodě a jeho povinnosti vůči ní a šetrnému zacházení se vším živým.

Ukončení hodiny společnou modlitbou díky a chval.

Metody:

- slovní: vyprávění, vysvětlování, rozhovor, diskuse;
- názorně demonstrační: projekce statická a dynamická;

---

⁵⁴ BINKOVÁ, Simona a Josef OPATRŇÝ. *77 zajímavostí z Mexika*. Praha: Albatros, 1988, s. 281.

- praktická: grafické a výtvarné činnosti;
- motivační;
- samostatná práce žáků.

Pomůcky použité v této hodině:

- žáci: sešity, pastelky, lepidlo, nůžky, psací potřeby;
- vyučující: svíce, PC, projektor, interaktivní tabule, PowerPoint prezentace, namnožené materiály pro žáky (viz přílohy pracovních listů), sombrero.

7.2 Druhá hodina NV

Druhé setkání je zaměřeno na interpretaci Guadalupského příběhu z roku 1531, kde došlo k setkání chudého indiána Juana Diega s Matkou Boží na úpatí hory Tepeyac v Mexiku. Hlavním cílem hodiny je, aby si žák dokázal uvědomit svobodu, kterou Bůh člověku dává.

Tematický blok: Guadalupe

Téma hodiny: Guadalupský příběh

Cíl hodiny:

I. stupeň ZŠ:

- žák vyjmenuje hlavní postavy Guadalupského příběhu;
- žák dokáže seřadit jednotlivé úseky příběhu pomocí obrázků;
- žák vysvětlí, k čemu se používá rostlina agáve;
- žák vyjmenuje barvy, které jsou na obrazu Panny Marie Guadalupské;
- žák umí španělský pozdrav.

II. stupeň ZŠ:

- žák vyjmenuje hlavní postavy Guadalupského příběhu;
- žák charakterizuje hlavní postavy Guadalupského příběhu;
- žák zařadí Guadalupský příběh do časové linie;

- žák si uvědomuje svobodu, kterou Bůh dává člověku;
- žák dokáže použít své poznatky v praxi (křížovka).

Průběh hodiny:

Uvítání žáků mexickým pozdravem *Buenos días!*. Víte, co je to za pozdrav? V jakém jazyce? Připomenutí, že v Mexiku se mluví španělsky. Modlitba na začátku s prosbou o vedení Duchem svatým a jeho dary k porozumění, co nám dnes chce říct. Opakování toho, co si žáci pamatují o Mexiku z minulé hodiny.

Indiánův příběh o setkání s Matkou Boží je představen krátkým filmem na interaktivní tabuli. Společné převyprávění příběhu za pomoci těchto otázek: *Kdo to byl Juan Diego? Kam šel a proč? Jaké bylo roční období? Kdy se vydal na cestu? Jak cestoval? Šel s někým nebo sám? Co se mu během cesty přihodilo? Pamatuješ si, o co ho Panna Maria požádala? Dokázal indián její přání splnit? Jaký důkaz nesl Juan Diego pochybujícímu biskupovi? Proč byly růže důkazem pravdomluvnosti chudého indiána? Jak zareagoval biskup Mexika? Co udělal?*

Učitel vysvětluje pojem *zjevení* a význam důkazu Boží existence pro člověka. Zdůrazňuje, že ve zjevení je Boží svoboda, kterou Bůh dává člověku, aby se rozhodl, zda uvěří či neuvěří. Upozorňuje žáky na existenci pověr, avšak pro křesťana nepřijatelných. Nicméně Bůh si je vědom, že člověk mnohdy potřebuje důkazy, aby uvěřil.

Mladší žáci tvoří leporelo, které znázorňuje jednotlivé okamžiky guadalupského příběhu. Starším žákům je k dispozici křížovka či osmisměrka.

V závěru si společně připomenou, jak vznikl obraz na indiánově tilmě a kde ho mohou spatřit. Žáci se naučí pozdrav *S Bohem* ve španělštině *Adios!* Následuje děkovaná modlitba.

Metody:

- slovní: vyprávění, vysvětlování, rozhovor, diskuse;
- názorně demonstrační: projekce statická a dynamická;
- praktická: grafické a výtvarné činnosti;

- motivační;
- samostatná práce žáků

Pomůcky použité v této hodině:

- žáci: sešity, pastelky, lepidlo, nůžky, psací potřeby;
- vyučující: PC, projektor, interaktivní tabule, PowerPoint prezentace, namnožené materiály pro žáky (viz přílohy pracovních listů).

7.3 Třetí hodina NV

Třetí hodina se věnuje osobě mexického indiána, jeho charakterovým vlastnostem a životem. Zaměřuje se také na jeho oddanost Bohu a ochotu k evangelizaci dalších bratří, a to nejen indiánů. Další část hodiny je věnována podmínkám ke svatořečení. Snaží se motivovat žáky, aby přemýšleli, zda se i oni sami mohou stát svatými. Žáci se dozví nové poznatky o šíření křesťanství.

Tematický blok: Guadalupe

Téma hodiny: sv. Juan Diego a rozvoj křesťanství

Cíl hodiny:

- I. stupeň ZŠ
  - žák pojmenuje prvního svatého indiána;
  - žák popíše atributy sv. Juana Diega;
  - žák vytvoří papírovou postavu sv. indiána.

- II. stupeň ZŠ
  - žák charakterizuje osobu indiána;
  - žák popíše vlastními slovy rozvoj křesťanství v Mexiku;
  - žák interpretuje podmínky za jakých se člověk může stát svatým.

Průběh hodiny:

Společná modlitba a zopakování guadalupského příběhu. Diskuse o postavě Juana Diega, jeho charakteru a vlastnostech. Učitel se ptá žáků: *Dovedeš si představit, v jakých podmínkách žil Juan Diego? Co cítil, když uviděl Matku Boží? Jak by ses cítil asi Ty? Chtěl by ses s Pannou Marií setkat jako tento indián? Můžeme se s Pannou Marií setkat? Kdy a jak?*

Učitel vybízí žáky, aby se zamysleli nad náboženskou situací v Mexiku v 16. století. Srovnání situace u nás v té době. *Co se dělo u nás v 16. století? Kdo vládl? Zatímco na našem území se křesťanství žilo a vzkvétalo, stavěly se kostely, kláštery, fungovaly církevní školy, do Mexika teprve dorazilo. Původní obyvatelé Mexika se s křesťanstvím teprve seznamovali až po objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem v roce 1492. O jeho šíření za Atlantským oceánem se snažili misionáři především ze Španělska. Víš, kdo přinesl do naší země křesťanství? V jaké době to bylo?*

Dále žáci zamýšlí nad vlastnostmi Juana Diega. *Díky kterým vlastnostem se stal svatým? Co je zapotřebí, aby byl člověk svatořečen? Kdo může někoho svatořečit? Jak se to děje? Jaké další svaté znáš? Víš, kdo je náš první svatý?*

Žáci tvoří papírovou postavu Juana Diega a doplní ji o jeho atributy (viz příloha 12). Je jim také připomenuto, že svatým se může stát každý, kdo ctí Boží přikázání.

Společné shrnutí vlastností Juana Diega a závěrečná modlitba.

Metody:

- slovní: vyprávění, vysvětlování, rozhovor, diskuse;
- praktická: grafické a výtvarné činnosti;
- motivační;
- samostatná práce žáků.

Pomůcky použité v této hodině:

- žáci: pastelky, fixy, tempery, lepidlo, nůžky;
- vyučující: PC, projektor, interaktivní tabule, šablony postavy indiána

7.4 Čtvrtá hodina NV

Tato hodina je zaměřena na vysvětlení jednotlivých detailů obrazu a jejich významů. Objasnění materiálu, ze kterého je obraz zhotoven a další zajímavé události spjaté s guadalupským kultem. Chce poukázat na to, že Bůh mluví ke všem lidem bez rozdílu vzdělání či barvy pleti. Hlavním cílem je, aby si žáci uvědomili nekonečnou a bezpodmínečnou Boží lásku k lidem.

Tematický blok: Guadalupe

Téma hodiny: Jednotlivé symboly obrazu a jejich významy

Cíl hodiny:

I. stupeň ZŠ

- žák vyjmenuje barvy na obrazu
- žák vyjmenuje tři symboly obrazu Panny Marie Guadalupské;
- žák vyjádří vlastními slovy významy třech symbolů z obrazu;
- žák vysvětlí, jak může Bůh promlouvat k lidem.

II. stupeň ZŠ

- žák vyjmenuje symboly obrazu Panny Marie Guadalupské;
- žák vyjádří vlastními slovy významy pěti symbolů z obrazu;
- žák umí stručně vymežit průběh stvoření světa a jeho znaky;
- žák dokáže interpretovat způsoby Božího působení v životě člověka.

Průběh hodiny:

Uvítání žáků, společná modlitba. Učitel se zeptá, zda si pamatují na rostlinu agáve. *Jak vůbec agáve vypadá? Jak dlouho roste? Napadá vás, k čemu tuto rostlinu Mexičané využívají? Myslíte si, že je možné ji použít i k výrobě oblečení?* Vysvětlit dětem, že ji

domorodí obyvatelé používali na výrobu oblečení. Nosili zástěry nazývané *tilmy*, sloužily jak mužům, tak ženám. Jednu takovou nosil i chudý indián, který se jmenoval Juan Diego. Obraz, který v Mexiku vznikl, je již starý 500 let. Každý jiný plášť vyrobený z agáve, by se už dávno rozpadl, avšak ten Juanův je stále neporušený.

Učitel promítne na interaktivní tabuli obraz Panny Marie Guadalupské a ptá se žáků: *Kdo je ta žena na obrázku? Podle čeho jsi ji poznal? Co o té ženě víš? Proč je takto oblečená? Líbí se Ti něco na obrázku? Co myslíš, že to znamená? Zdůraznit, že Panna Maria je jen jedna. Ukazuje se na více místech, ale v jiných šatech.*

Představ si, že indiáni v té době neuměli číst ani psát. Křesťanským misionářům, které mohli potkat, ve své zemi úplně nerozuměli, protože mluvili jiným jazykem. Avšak ve chvíli, kdy uviděli tento obraz Matky Boží, bylo jim vše jasné, dokázali v něm číst jako v knize. Obraz má skryté určité symboly, které byly pro indiány důležité. A právě díky pohledu na tento plášť dokázali mnohé pochopit. Zdůraznit, že Bůh může oslovit každého člověka, Bůh promlouvá ke každému bez rozdílů. Motivovat žáky k přemýšlení, jak Bůh promlouvá k němu: *Už jsi slyšel Boží hlas? Jak myslíš, že Bůh promlouvá k Tobě? Máš nějakou zkušenost?*

Stručné vysvětlení jednotlivých symbolů dle kapitoly 4. Dle uvážení učitele s ohledem na dispozice dané skupiny žáků. Pokud časové možnosti dovolí, dá se rozvinout se žáky debata na téma stvoření světa. *Kde se vzaly hvězdy, slunce, měsíc? Jak myslíš, že vznikly? Jsou pro nás důležité? K čemu slouží?*

Žáci si mohou obrázek Panny Marie nalepit do sešitu a jednotlivé detaily znaků namalovat okolo něj (slunce, měsíc, hvězdy a další).

Závěrečné opakování a modlitba.

Metody:

- slovní: vyprávění, vysvětlování, rozhovor, diskuse;
- praktická: grafické a výtvarné činnosti, nácvik pohybových dovedností;
- samostatná práce žáků.

Pomůcky použité v této hodině:

- žáci: pastelky, fixy, tempery, lepidlo, nůžky;
- vyučující: PC, projektor, interaktivní tabule, obrázky detailů guadalupského obrazu.

7.5 Další setkání na téma Guadalupe

V této podkapitole jsou prezentovány další nápady a aktivity spojené s guadalupským tématem. Učitelé je dána svoboda při výběru aktivit a materiálů dle dispozic skupin i časových možností jejich realizace.

Učitelé náboženské výchovy se nabízí také možnost všechny aktivity zaměřené na téma Mexika a církevně uznaného zjevení Panny Marie Guadalupské použít při tvorbě lapbooku. Lapbook je *způsob, jak se učit formou vytváření zajímavého přehledu učiva k jednomu tématu. Jedná se o interaktivní 3D knihu (složku), kterou tvoří samy děti, za pomoci učitele. Během stříhání, lepení a hledání zajímavostí si žáci dané učivo nenásilnou formou procvičují. Lapbook je výborný pomocník při prezentaci učiva a zvláště při opakování. Pomáhá ztraktivnit i neoblíbené činnosti, jako jsou domácí úkoly.*⁵⁵ Učitel může zvolit pořadí tvorby jednotlivých částí této knihy. Tato aktivita se doporučuje zejména ročníkům prvního stupně ZŠ. Je zcela v kompetencích učitele, co bude kniha obsahovat a na jakou oblast guadalupského kultu ji více či méně zaměří. Je zřejmé, že lapbook vyžaduje náročnější přípravu pro učitele s patřičnou dávkou kreativity a zručnosti.

Druhou možností aktivit zaměřených na procvičení a zažití poznatků o Mexiku a Guadalupe je tvorba projektů větších rozměrů. Žáci jsou rozděleni do skupin a pozváni k práci ve skupině. Jednotlivé skupiny se zaměří na zadané téma, a to se snaží, co nejlépe a nejefektivněji zpracovat. Mohou se věnovat reáliím Mexika, zvykům a gastronomii nebo se zaměřit na postavu Juana Diega a ostatních indiánů. Nabízí se zde prostor pro ztvárnění problematiky soužití různých etnických skupin, ať už v Mexiku či v jiné zemi.

Třetí variantou je dramatické ztvárnění guadalupských událostí a jejich hlavní myšlenky. Žáci mohou ve spolupráci s vyučujícím připravit divadelní scénku,

---

⁵⁵ *Lapbook* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <http://lapbook.metodickeinspirace.cz/>

doprovázenou guadalupskou hymnou. Mohou se realizovat žáci s výtvarným nadáním při tvorbě kulis a také žáci s hudebním talentem při doprovodu písně. Je doporučeno žáky naučit refrén písně, která je prezentována v přílohách. Poukázat také na dlouhou tradici této populární písně i její nejmodernější provedení. Využít lze k tomu svědectví mladého mexického umělce Alexandra Achy o jeho životě a obrácení.

Tato kapitola představuje mimo guadalupské téma také mezipředmětové vztahy. Lze najít spojitost se zeměpisem, historií, výtvarnou a hudební výchovou. Další provázanost na průřezová témata RVP jako multikulturní výchova, osobnostní a sociální výchova, environmentální výchova, výchova demokratického občana a výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

ZÁVĚR

Diplomová práce představuje ucelené informace o guadalupském obrazu Panny Marie, tolik uctívaném v Latinské Americe. Odkrývá a vysvětluje jednotlivé symboly obrazu a jejich hluboké významy. Snahou je pozvat oko Evropana k detailnějšímu studiu hmatatelného důkazu Boží lásky k lidem.

Co může druhá nejvíc katolická země na světě přinést té nejvíc ateistické? Mexiko dává pozoruhodným způsobem najevo svoji věrnost a oddanost vůči Bohu. Svoji vděčnost směrem k Matce Boží, která je vyvedla z temnoty pohanství a nepřátelství. Přinesla jim lásku Boží a ujistila je o tom, že jsou milováni. Svědectví prostého indiána Juana Diega, jeho horlivá evangelizační činnost a příklad života. A především zásah Boží milosti proměnily myšlení původního obyvatelstva i další soužití s kolonizátory. Guadalupské události přinesly mexické zemi pokoj a mír. Oba národy přijaly s úctou ty druhé, naučili se toleranci i respektu. V průběhu století mohou sklízet ovoce svého rozhodnutí pro Boha.

Cílem této diplomové práce bylo přispět k osvětě kultu Panny Marie Guadalupské, a to vzhledem k nedostatku materiálů v českém jazyce. Tento cíl byl naplněn, povedlo se zpracovat informace především ze španělštiny. Druhým cílem bylo vytvořit materiály pro výuku náboženství. I tento záměr se podařilo zrealizovat v podobě nástinů jednotlivých setkání s žáky a dalších aktivit, které jsou uvedeny ve dvanácti přílohách diplomové práce. Jedná se o aktivity do hodin náboženské výchovy. Pracovní listy nejsou zavazující, je zde dán prostor pro kreativitu vyučujícího. Jejich použitelnost je proveditelná s ohledem na dispozice a schopnosti jednotlivých skupin žáků. Materiály jsou koncipovány tak, aby oslovily děti i mladé lidi pocházející z praktikujících rodin i těch rodin, které o Kristu ještě neslyšely.

POUŽITÉ ZDROJE

Knižní zdroje

Bible. Praha: Česká biblická společnost, 1996. ISBN 80-85810-11-5.

Bible. Praha: Česká biblická společnost, 2017. ISBN 978-80-7545-004-3.

BINKOVÁ, Simona a Josef OPATRŇÝ. *77 zajímavostí z Mexika*. Praha: Albatros, 1988. ISBN 13-765-88.

GUTIERREZ PIMENTEL, Guadalupe. *Mi niña, dueña de mi corazón*. México: Paulinas, 1998. ISBN 9706122281.

Katechismus katolické církve. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.

MRÁČEK, Pavel K. *Guadalupe: Největší poutní místo světa*. Praha: Euromedia Group, 2016. ISBN 978-80-242-5629-0.

MRÁČEK, Pavel K. *Zjevení Panny Marie v Mexiku*. 2. Olomouc: MCM, 2000. ISBN 80-7266-069-1.

O'GORMAN, Edmundo. *Destierro de sombras: Luz en el origen de la imagen y culto de Nuestra Señora de Guadalupe del Tepeyac*. 3. México: Universidad nacional autónoma de México, 1986. ISBN 968-837-840-4.

PIMENTEL, Guadalupe. *Mi niña, dueña de mi corazón*. México: Paulinas, 1998. ISBN 9789706122285.

RUTTOVÁ, Lucie. *La Virgen de Guadalupe como símbolo cultural*. Ostrava, 2008. Bakalářská práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, Katedra romanistiky.

RYVOLOVÁ, Saša. *S batohem Střední Amerikou*. 1. Třebíč: Akcent, 2005. ISBN 80-7268-311-X.

VRÁBELOVÁ, Dana. Korunování milostných mariánských obrazů. In: *Acta Universitatis Carolinae Theologica*. 2014, s. 103-123. ISSN 2336-3398.

Elektronické zdroje

BLAJDOVÁ, Radka. *Kdo jsou svatí patroni SDM v Panamě?: Téma: Světový den mládeže* [online]. 25. 1. 2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/190123kdo-jsou-svati-patroni-sdm-v-paname>.

CAMASCA, Abel. *Conozca el significado de la imagen de la Virgen de Guadalupe* [online]. 2014 [cit. 2019-02-22]. Dostupné z: <https://www.aciprensa.com/noticias/video-conozca-el-significado-de-la-imagen-de-la-virgen-de-guadalupe-84078>.

Co je to tunika? Význam slova: Význam termínu, výrazu, vysvětlení pojmu Tunika [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://cojeto.superia.cz/ruzne/tunika.php>.

CONOZCAMOS NUESTRA FE CATÓLICA: Juan Diego, Un Santo Mexicano [online]. (56) [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.laverdadcatolica.org/F56.htm>.

EFRÉN, André. *Nuestra Señora de Guadalupe: reina de México y emperatriz de América (VI)* [online]. 2013 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.preguntasantoral.es/2013/03/virgen-de-guadalupe-mexico-vi/>.

FABILA, Cynthia. *La historia del Cristo del atentado en la Basílica de Guadalupe* [online]. 12. 3. 2019 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://desdelafe.mx/virgen-de-guadalupe/historia-cristo-del-atentado/>.

HERNÁNDEZ ROLDÁN, José de Jesús. *Los primeros exámenes científicos del ayate guadalupano*. Guadalupe hoy [online]. Puebla, México: Centro de Estudios Guadalupeños de la Universidad Popular Autónoma del Estado de Puebla, 2014, červenec 2014, (9), 3-6 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.revistaguadalupehoy.org/assets/gh9.pdf>.

CHÁVEZ SÁNCHEZ, Rómulo Eduardo. *Biografía de Juan Diego Cuauhtlatoatzin* [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: http://basilica.mxv.mx/web1/-juan_diego/Biografia.html.

CHÁVEZ SÁNCHEZ, Rómulo Eduardo. *Juan Diego Cuauhtlatoatzin, Santo* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://es.catholic.net/op/articulos/34805/cat/214/juan-diego-cuauhtlatoatzin-santo.html#modal>.

CHLUMSKÝ, Jan. *Biografía de Juan Diego Cuauhtlatoatzin* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4869>.

CHLUMSKÝ, Jan. *Světki k nám hovoří: Panna Maria Guadalupská* [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4873>.

JEUSS. *La Ciencia y el misterio de la Virgen de Guadalupe* [online]. 15.3.2008 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.taringa.net/+info/la-ciencia-y-el-misterio-de-la-virgen-de-guadalupe_huaf0.

Mitos. *Instituto superior de estudios guadalupanos* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://morenita.tv/mitos>.

MLÉČKA, Ondřej. *Papež František a pohled Panny Marie Guadalupské* [online]. 16. 2. 2016 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/160316papez-frantisek-a-pohled-panny-marie-guadalupske>.

Nahuatl: Historia, Origen, Ubicación, Tradiciones, y mucho más... [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://hablemosdeculturas.com/nahuatl/>.

OJEDA, Fernando. *Descubriendo a Nuestra Señora de Guadalupe* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://guadalupepanama.com/wp-content/uploads/2017/06/DescubriendoNSG.pdf>.

PARROQUÍN, Maribel. *La simbología de ayate guadalupano* [online]. [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <https://www.marianos.org/noticias/6568/la-simbologia-del-ayate-guadalupano-por-maribel-parroquin.html>.

PÉREZ, Kenia. *El día del atentado contra la Virgen de Guadalupe* [online]. 4. 12. 2017 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/atentado-contra-la-virgen-de-guadalupe.html>.

RADIO VATICANA. *Kolik mariánských zjevení uznala církev?* [online]. 15. 8. 2015 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=22256>.

RADIO VATICANA. *Papež vybídl k obraně před ideologickou kolonizací vnucující jediný způsob myšlení* [online]. Česká sekce Vatikánského rozhlasu, 12. 12. 2017 [cit. 2019-3-18]. Dostupné z: https://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php?id=26859.

RAMOS, David. *¿Cuál es el mensaje de la Virgen de Guadalupe para el mundo actual?* [online]. ACI Prensa, 2018 [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://www.aciprensa.com/noticias/cual-es-el-mensaje-de-la-virgen-de-guadalupe-para-el-mundo-actual-31155>.

SCHMIDT, Oscar. *La tilma de Juan Diego: La conservación de casi 500 años de la tilma original es un verdadero fenómeno inexplicable* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.es.catholic.net/op/articulos/1169/cat/119/la-tilma-de-juan-diego.html#modal>.

Significado de la bandera de México para niños [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.banderademexico.net/significado-bandera-de-mexico-ninos>.

TORREZ LÓPEZ, Leirvik Michel a Bruno Josué HERNÁNDEZ LUNA. *Simbología de la Virgen de Guadalupe* [online]. 1. 12. 2014 [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <http://diocesisdetepic.mx/la-senda/simbologia-de-la-virgen-de-guadalupe/>.

TuriGuide México: Información Básica del País [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <http://www.turiguide.com/informacion-basica-del-pais.html>.

Catholic coloring books & printables: Saint Juan Diego's Feast Day & Our Lady of Guadalupe [online]. 12. 12. 2011 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://paperdali.blogspot.com/2009/10/blessed-juan-diego.html>

Diario independiente Tribuna: Levantan telón al torneo de la amistad de charrería [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.mexico.mx/es/faq/2>

San Juan Diego: Su Historia [online]. 4. 8. 2008 [cit. 2019-01-10]. Dostupné z: http://encuentra.com/santos_recientes/san_juan_diego_su_historia__14997/.

EL manto de La Virgen de Guadalupe [online]. 29. 11. 2010 [cit. 2019-01-21]. Dostupné z: <https://marycles.wordpress.com/2010/11/29/el-manto-de-la-virgen-de-guadalupe/>.

EL MANTO DE LA VIRGEN DE GUADALUPE [online]. In: 29. 11. 2010 [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://marycles.wordpress.com/2010/11/29/el-manto-de-la-virgen-de-guadalupe/>.

Recursos catequesis Virgen de Guadalupe [online]. 24. 11. 2012 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <http://osolxasaiu.blogspot.com/2011/12/recursos-catequesis-virgen-de-guadalupe.html>

Sviatok: Zjavenie Panny Márie v Guadalupe [online]. 13. 12. 2014 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.magnificat.sk/sviatok-zjavenie-panny-marie-v-guadalupe/>.

Tipos de sonos mexicanos [online]. 6. 12. 2017 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <http://citlali-folklore.blogspot.com/2017/12/tipos-de-sones.html>

Morenita si nehalí tvář [online]. 11. 12. 2018 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.vaticannews.va/cs/vatikan/news/2018-12/panna-maria-guadalupska-je-matkou-domorodcu.html>.

Etimología de náhuatl [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://etimologias.dechile.net/?na.huatl>.

Códice Guadalupano [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: http://morenita.tv/codice_guadalupano.

O soukromých zjeveních [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/Knihovna/3-Marianska-zjeveni-Rene-Laurentin.html>.

Donde está México [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://donde-esta.org/mexico/>.

La Guadalupana Emanuel y Alexander Acha [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Lyrvn5PyARo>

México en breve [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <http://www.mx.undp.org/content/mexico/es/home/countryinfo.html>.

Acerca de México [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.mexico.mx/es/faq/2>

Himno guadalupano [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.musica.com/letras.asp?letra=922853>.

Bandera de México [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://simbolospatriosde.com/bandera-de-mexico/>.

La Virgen de Guadalupe [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.concepcionistas.com/content/virgen-de-guadalupe>.

Mexiko-země Panny Marie Guadalupské [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: http://mojeduha.cz/clanky/2/2011_Mexiko_zeme_Panny_Marie_Guadalupske

Guadalupe coloring pages [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/136233957454046167/>

Lapbook [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <http://lapbook.metodickeinspirace.cz/>

Alexander Acha y su vida de fe [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=xpnsqtA-_d8

Testimonio de Alexander Acha [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=YqIMsER21G8>

Seznam zkratek a symbolů

USA	United states of America
NAFTA	North American Free Trade Agreement
mm	milimetr
cm	centimetr
m	metr
km ²	kilometr čtvereční
s.	strana
č.	číslo
obr.	obrázek
NV	náboženská výchova
ZŠ	základní škola
RVP	Rámcový vzdělávací program
%	procento
=>	z toho vyplývá
Gen	Genesis
IZ	Izajáš
Mt	Matouš
Mk	Marek
Lk	Lukáš
Zj	Zjevení Janovo
SDM	Světové dny mládeže

PŘÍLOHY

Příloha 1: OSMISMĚRKA; vyškrtej uvedená slova a najdi tajenku

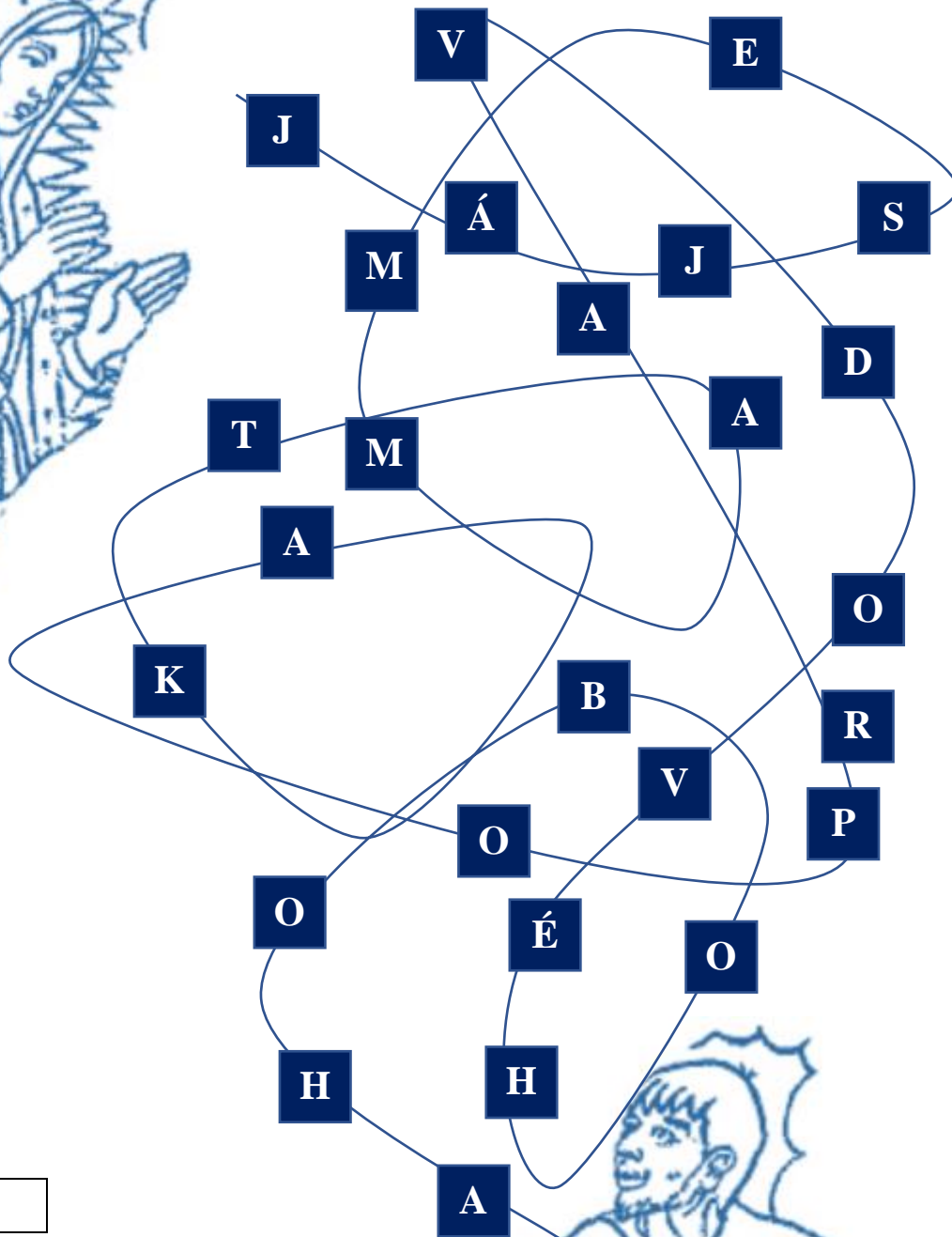
P	O	N	Č	O	K	I	A	E	C	N	U	L	S
T	H	A	D	N	U	A	N	P	O	D	I	E	O
S	U	T	K	A	K	K	D	O	Á	R	V	N	M
E	Š	A	T	Y	U	S	Ě	H	B	E	E	O	B
Ř	J	U	A	N	Ř	Á	L	A	R	R	A	L	R
K	T	E	Q	U	I	L	A	N	V	H	A	A	É
A	A	T	S	E	C	N	Í	É	U	T	I	Z	R
T	A	G	Á	V	E	A	D	T	R	O	H	K	O
E	A	V	Á	K	M	I	S	I	O	N	Á	Ř	I
CH	P	A	P	E	Ž	L	C	M	Á	A	Z	Í	M
E	H	O	R	Y	H	I	J	E	X	N	I	Ž	K
Z	A	I	E	Ů	S	K	Ř	E	S	Ť	A	N	É
E	K	Č	J	Ě	Ž	M	A	R	I	A	CH	I	!
A	D	O	M	F	I	E	S	T	A	H	L	A	D
D	O	B	Y	V	A	T	E	L	É	P	T	Á	K

AGÁVE	JUAN	MĚSÍC	PTÁK
ANDĚL	KAKTUS	MISIONÁŘI	REJ
CESTA	KATECHEZE	MODA	ROH
DOBYVATELÉ	KÁVA	PTÁK	RŮŽE
FIESTA	KŘEST	OBRAZ	SEVERNÍ AMERIKA
HAD	KŘEŠTANÉ	OČI	SLUNCE
HLAD	KŘÍŽ	OREL	SOMBRÉRO
HORY	KUKUŘICE	PAPEŽ	STUHA
INDIÁN	LÁSKA	POHANÉ	ŠATY
JIH	MARIACHI	PONČO	TEQUILA

Příloha 2: LEPORELO; nastříhej části příběhu a správně je poskládej tak, jak se příběh doopravdy stal

Příloha 3: SPOJOVAČKA; najdi vzkaz Matky Boží

Příloha 4: PÍSEŇ - Guadalupská hymna; zkusíš se naučit její refrén?

Desde el cielo una hermosa mañana (2x)

La Guadalupana (2x)

La Guadalupana bajó al Tepeyac.

La Guadalupana (2x)

La Guadalupana bajó al Tepeyac.

Su llegada llenó de alegría (2x)

De paz y armonía (2x)

De paz y armonía y de libertad.

De paz y armonía (2x)

De paz y armonía y de libertad.

Desde el cielo una hermosa mañana...

Por el monte pasaba Juan Diego (2x)

Y acerco se luego (2x)

Y acerco se luego al oír cantar.

Y acerco se luego (2x)

Y acerco se luego al oír cantar.

Desde el cielo una hermosa mañana...

Juan Dieguito la Virgen la dijo (2x)

Este cerro elijo (2x)

Este cerro elijo para hacer mi altar.

Este cerro elijo (2x)

Este cerro elijo para hacer mi altar.

Desde el cielo una hermosa mañana...

Suplicante juntaba las manos (2x)

Era mexicana (2x)

Era mexicana su porte y su faz.

Era mexicana (2x)

Era mexicana su porte y su faz.

Desde el cielo una hermosa mañana...

En la tilma entre rosas pintadas (2x)

Su imagen amada (2x)

Su imagen se dignó dejar.

Su imagen amada (2x)

Su imagen se dignó dejar.

Desde el cielo una hermosa mañana...

Desde entonces para el mexicano (2x)

Ser Guadalupano (2x)

Ser Guadalupano es algo esencial.

Ser Guadalupano (2x)

Ser Guadalupano es algo esencial.

Desde el cielo una hermosa mañana...

Madrecita de los mexicanos (2x)

Que estás en el cielo (2x)

Que estás en el cielo ruega a Dios por nos.

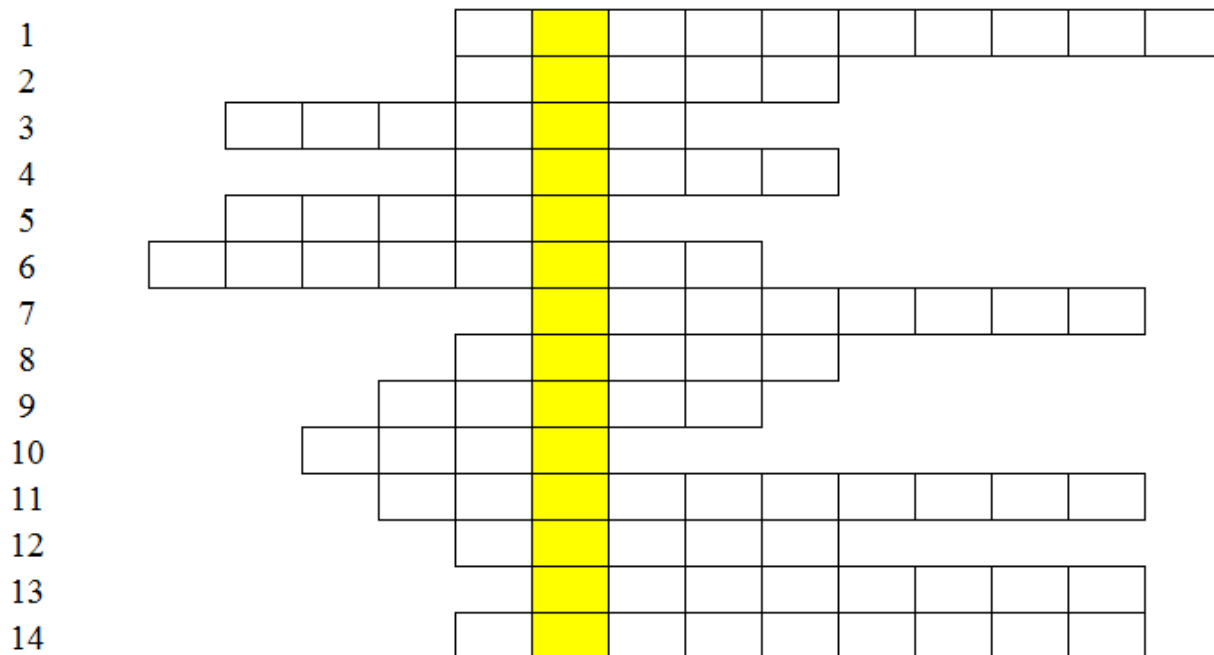
Que estás en el cielo (2x)

Que estás en el cielo ruega a Dios por nos.

Desde el cielo una hermosa mañana...

Příloha 5: KŘÍŽOVKA

1 Kdo chodil s Pánem Ježíšem?

6 Jak se jmenuje měsíc, kdy slavíme památku Panny Marie Guadalupské?

11 Jak se jmenuje hlavní město Mexika?

12 Jak se jmenuje část mexického oděvu?

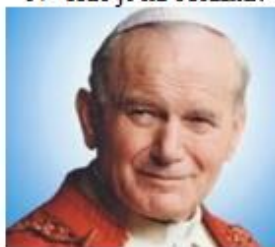
13 Oblíbená mexická plodina je?

2 Obydlí chudých se jmenuje?

14 Kdo je na obrázku?

9 mexické jídlo v listech je

5 Indiánské jméno je...?

10 Jaké květiny natrhal Juan Diego?

7 Mayové měli promyšlený?

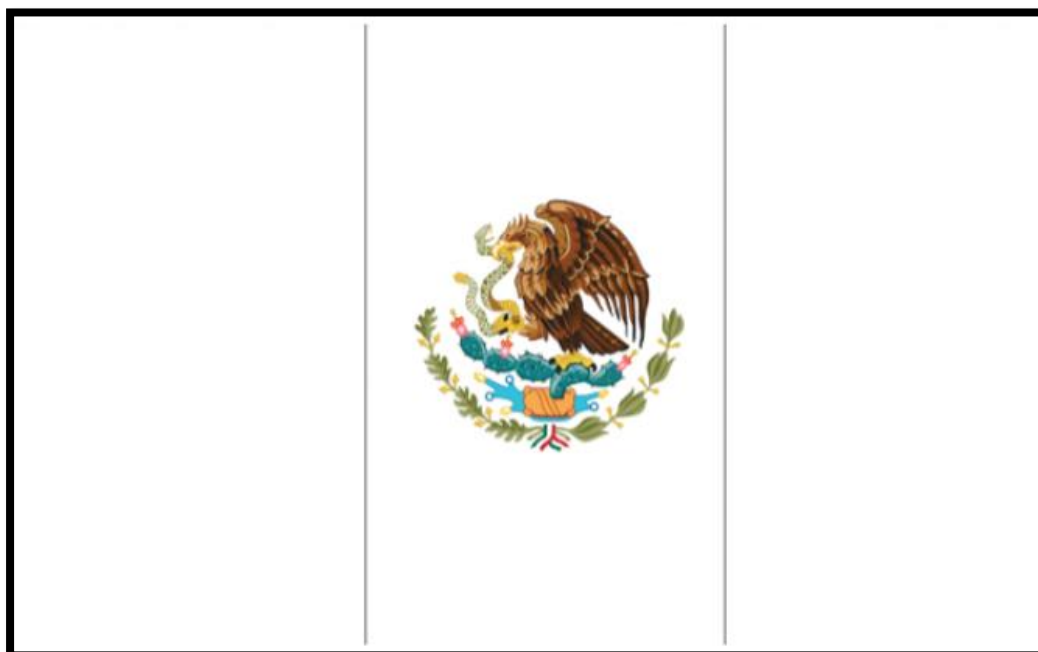
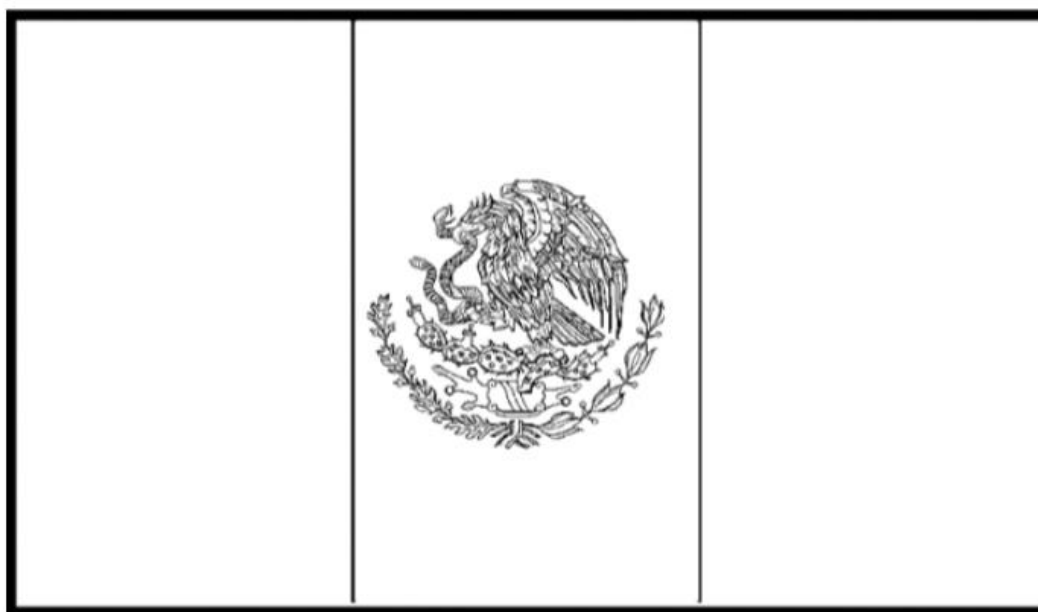
8 MEXICKÉ POHOŘÍ SE JMENUJE SIERRA...

4 Co to je...?

3 mexická náhorní plošina se jmenuje?

Příloha 6: Zkus vybarvit mexickou vlajku tak, jak je to správně

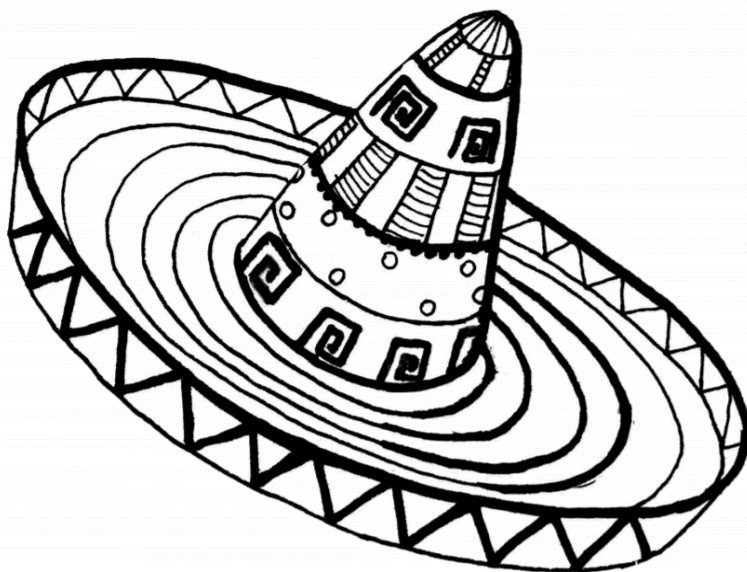

Příloha 7: OMALOVÁNKA 1

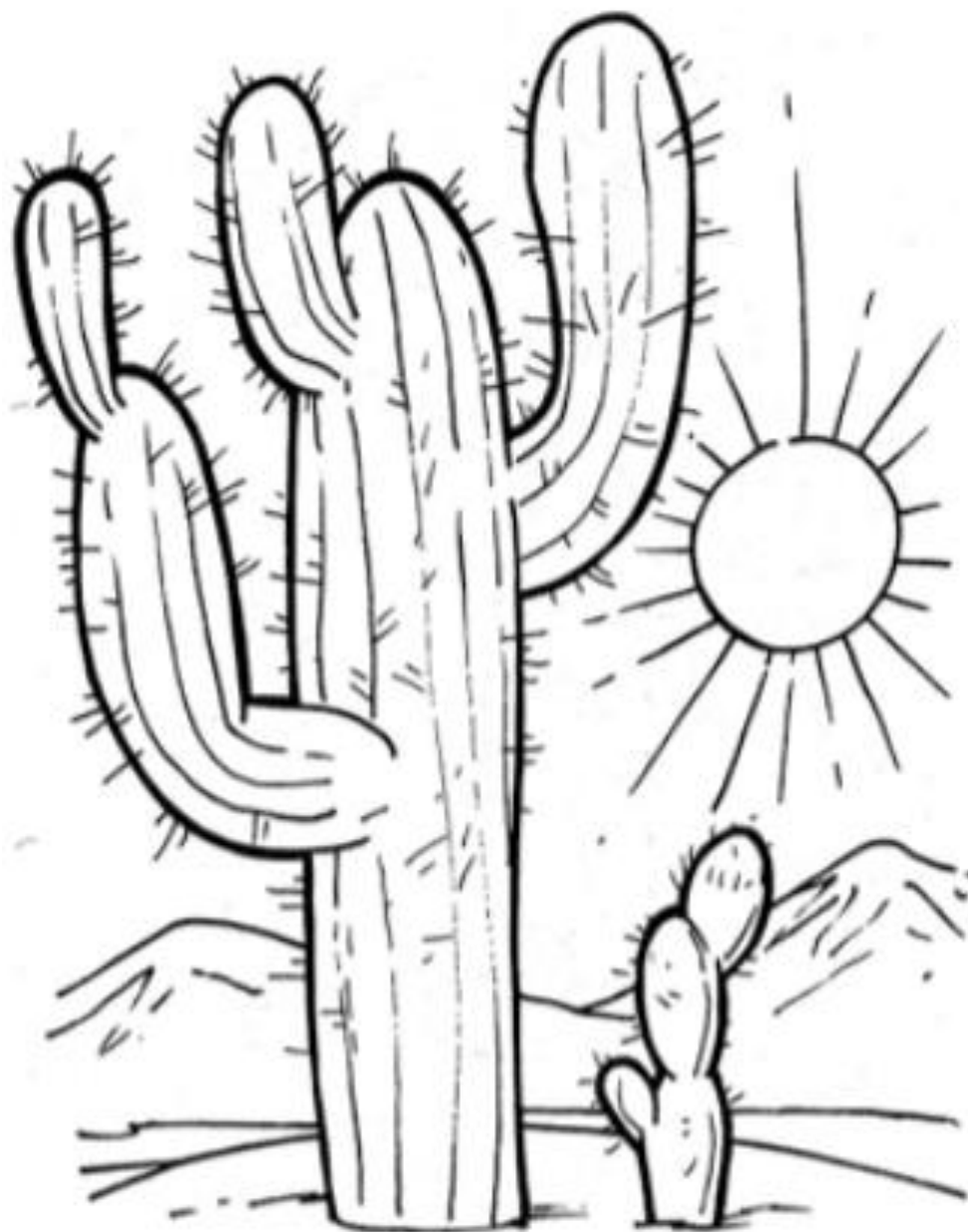

Příloha 8: OMALOVÁNKA 2

Příloha 9: OMALOVÁNKA 3

Příloha 10: OMALOVÁNKA 4

Příloha 11: OMALOVÁNKA 5

Příloha 12: OMALOVÁNKA 5 S VYSTRÍHOVÁNKOU

